

Prezident İlham Əliyev "ADEX 2026" və "Securex Caspian" sərgiləri ilə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva sentyabrın 30-da Bakı Ekspo Mərkəzində keçirilən "ADEX 2026" 6-cı Azərbaycan Beynəlxalq Müdafiə Sərgisi və "Securex Caspian" 15-ci Beynəlxalq Daxili Təhlükəsizlik, Mühafizə və Xilasetmə Avadanlıqları Sərgisi ilə tanış olublar.

Müdafiə naziri Zakir Həsənov və müdafiə sənayesi naziri Vüqar Mustafayev dövlətimizin başçısına və birinci xanıma sərgilər barədə məlumat veriblər.

Qeyd olunub ki, regionun böyük hərbi-texnoloji platforması olan və müdafiə sənayesinin global güclərini bir araya gətirən "ADEX 2026" müasir hərbi texnologiyaların və avadanlıqların, o cümlədən Azərbaycanın müdafiə sənayesi kompleksinin qüdrətinin nümayişi baxımından mühüm rol oynayır.

"ADEX" sərgisi Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin təşəbbüsü və təşkilatı dəstəyi, Müdafiə Nazirliyinin dəstəyi ilə keçirilir. Sərginin təşkilatçısı isə "Caspian Event Organisers" şirkətidir.

Bu il "ADEX 2026"-da rekord sayda şirkət iştirak edir. Buna görə Bakı Ekspo Mərkəzinin əlavə pavilyonu da istifadəyə verilib. Bir pavilyon isə ilk dəfə milli ekspozisiya üçün ayrılıb.

"ADEX 2026" sərgisinə 39 ölkədən 59 xarici nümayəndə heyəti qeydiyyatdan keçib. Bu il ABŞ-nin bir neçə nüfuzlu şirkəti sərgidə ilk dəfə iştirak edir. Burada ən geniş təmsil olunan ölkə isə qardaş Türkiyədir.

"ADEX" tarixində ilk dəfə olaraq sərginin rəsmi mərc kolleksiyası təqdim olunur. Bununla yanaşı, "ADEX News" adlı qəzet çapdan çıxacaq.

"Securex Caspian" sərgisində hüquq-mühafizə, sərhəd, xilasetmə, yanğınsöndürmə və xüsusi xidmət orqanları üçün nəzərdə tutulmuş ləvazimatlar, kompleks mühafizə sistemləri və perspektivli texnoloji həllər, o cümlədən ekspert-kriminalistika vasitə və sistemləri, əməliyyat-axtarış, qəza-xilasetmə vasitə və avadanlıqları nümayiş etdirilir.

"ADEX" və "Securex Caspian" sərgilərinə 30 ölkədən 277 şirkət qatılıb. Sərgilərdə 14 ölkənin milli pavilyonu quraşdırılıb.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva əvvəlcə Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyinin stendi ilə tanış olublar.

Nazirliyin ekspozisiyası həm sərgi zalında, həm də açıq sahədə yerləşir. "ADEX 2026"-da Azərbaycan Ordusunun silahlanması olan artilleriya sistemləri, aviasiya texnikası və pilotsuz sistemlər nümayiş etdirilir.

2023-cü ildə Prezident İlham Əliyevin Fərmanı ilə Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin tabeliyində yaradılan "Azərsilah" Müdafiə Sənayesi Holdingi silah istehsalının, satışının və ixracının təşkilini həyata keçirir. İstehsal imkanlarının genişləndirilməsi, yeni nəsil silahların hazırlanması və beynəlxalq əməkdaşlıq qurumun fəaliyyətində əsas istiqamətlərdir.

Dövlətimizin başçısı və birinci xanım 1984-cü ildə İstanbulda qurulmuş və hazırda Türkiyənin ən iri müdafiə texnikası ixracatçısı olan "Baykar" şirkətinin, İtaliyanın "Leonardo" şirkətinin və Özbəkistanın Müdafiə Sənayesi Agentliyinin stendlərinə baxıblar.

Sərgidə Azərbaycanın müdafiə sənayesi sahəsində fəaliyyət göstərən "Vektor" Şirkətlər Qrupu, Türkiyənin "Aselsan" şirkəti, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin dövlət müdafiə və qabaqcıl texnologiyalar qrupu - "EDGE Group", Çin aviasiya sənayesi korporasiyasının (AVIC) xarici ticarət və ixrac qolu - "China National Aero-Technology Import & Export Corporation", Çinin ən iri dövlət quru sistemləri və sursat qrupu - "China North Industries Corporation", Çexiya və Slovakiya-da, həmçinin Avropada və ABŞ-də 100-dən çox müəssisəni birləşdirən sənaye və müdafiə holdingi - "Czechoslovak Group" (CSG), İsrailin ən iri aerokosmik və müdafiə qrupu - "IAI - Israel Aerospace Industries", "UVision Air" şirkəti, ABŞ-nin avtonom dron və özəl simsiz şəbəkə qrupu - "Ondas Holdings" və digər şirkətlər, eləcə də Slovakiya Respublikası milli pavilyonu ilə iştirak edir.

Açıq sərgi sahəsində Müdafiə Nazirliyi, "Azərsilah" Müdafiə Sənayesi Holdingi, "VLand Systems" MMC, "Improtex", "AZ-DEF" və "Exclases Holdings Limited" şirkətləri ən son texnologiyalarını nümayiş etdirirlər.

Hərb və sülh: Azərbaycan reallığı

AMEA-da elmi konfrans

AMEA-nın Əsas binasında Akademianın Humanitar və İctimai Elmlər Bölmələrinin təşkilatçılığı ilə 27 Sentyabr - Anım Günü münasibətilə "Hərb və sülh: Azərbaycan reallığı" mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

Əvvəlcə Azərbaycanın ərəzi bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli müstəqilliyin bərpasından sonrakı illərdə Azərbaycan dövlətinin öz iqtisadi qüdrətini artıraraq bütün sahələrdə, o cümlədən ordu quruculuğunda mühüm nailiyyətlər əldə etdiyini bildirib. Azərbaycanın 30 illik ədələtli mübarizəsinin, haqq davasının 44 günlük Vətən müharibəsi ilə - Zəfərlə nəticələndiyini vurğulayan akademik İsa Həbibbəyli ölkə Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusunun işğalçılar üzərində tam qələbə qazanmasının ölkəmizin tarixində yeni epoxanın əsasını qoyduğunu deyib.

O, Prezident İlham Əliyevin Azərbaycanın çoxəsrlək tarixinə qalibiyyət yazan lider kimi daxil oldu-

ğunu qeyd edərək, dünya tarixində 30 illik müharibənin bu qədər qısa müddətdə zəfərlə başa çatdırılmasının ikinci bir nümunəsinin olmadığını nəzərə çatdırıb. AMEA rəhbəri bu şanlı hadisəni dövlət başçımızın həm Azərbaycan, həm də dünya hərbi tarixində açdığı yeni səhifə kimi dəyərləndirib.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, 2023-cü ilin sentyabrında 23 saat 43 dəqiqə davam edən anti-terror tədbirləri ilə Qarabağ müharibəsi qəti olaraq başa çatıb, ərəzi-miz separatçılardan və qanunsuz hərbi birləşmələrdən tamamilə təmizlənilib. Hazırda Azərbaycanın üçrəngli Dövlət Bayrağı ölkəmizin bütün suveren ərazisində, o cümlədən işğaldan azad edilmiş bölgələrimizdə - Şuşada, Xankəndidə, Laçında, Kəlbəcərdə və digər torpaq-

larımızda qürurla dalğalanır. Bu tarixi hadisəyə, inamlı qələbəyə görə Azərbaycan xalqı Müzəffər Ali Baş Komandanı əbədi olaraq minnətdardır.

Ərazi bütövlüyümüzün təmin olunmasının regionda da yeni dinamika yaratdığını deyən AMEA rəhbəri, hazırda Zəngəzur dəhlizi anlayışının mühüm geosiyasi amilə çevrildiyini söyləyib. O, Çindən Avropaya qədər bir çox ölkəni birləşdirən Zəngəzur dəhlizini Azərbaycan Prezidentinin təhlükəsizliyə, əməkdaşlığa və iqtisadi inkişafa təkan verən uzaqgörən təşəbbüsü kimi dəyərləndirib.

Çıxışının sonunda akademik İsa Həbibbəyli konfransda səslənəcək məruzələrin, aparılacaq müza-

kirelərin Zəfər tariximizin elmi baxımdan daha dərinləndirilməsi üçün tədqiq olunması və geniş işıqlandırılmasına töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Elmi konfransda AMEA A.A.Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunun direktoru professor Kərim Şükürov "Müzəffər Ali Baş Komandanın qələbə salnaməsi: Hərb-dən sülhə", həmin institutun Qafqaz tarixi şöbəsinin baş elmi işçisi professor Mais Əmrahov "Qırxdörd günə böyük tarixi Zəfər və suverenlik hüququnun təminatı", institutun Azərbaycan Respublikasının tarixi şöbəsinin müdiri tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Günel Musayeva "Böyük Zəfərə aparan yolun tarix dərsləri", həmin şöbənin böyük elmi işçisi Aynur Kərimli

AMEA-nın kollektivi Zəfər parkını ziyarət edib

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, elmi müəssisə və təşkilatların rəhbərləri və gənc alimlər 27 Sentyabr - Anım Günü ilə əlaqədar Zəfər parkını ziyarət ediblər.

Elmi ictimaiyyətin nümayəndələri Zəfər abidəsinin önünə gül dəstələri qoyub, Azərbaycanın ərəzi bütövlüyü uğrunda canlarını fəda etmiş şəhidlərimizin əziz xatirəsini dərin hörmət və ehtiramla anıblar.

"Qırxdörd günlük müharibə Azərbaycan tarixində yeni mərhələdir" mövzularında məruzələrlə çıxış ediblər.

Tədbirdə, həmçinin AMEA Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Xəzər Zeynalovun "Azərbaycan incəsənətində Qarabağ və Böyük Qayıdış mövzusu", eləcə də AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin baş elmi işçisi filologiya elmləri doktoru, dosent Məziyyə Nəcəfovanın "Qarabağ Zəfərinin poetik təntənəsi" məruzələri dinlənilib.

Çıxışlarda 44 günlük Vətən müharibəsinin Azərbaycanın ərəzi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpasında tarixi əhəmiyyəti, Zəfərə aparan yolun mühüm tarixi-siyasi mərhələləri, Qarabağda yeni realitəların formalaşması və Böyük Qayıdış prosesinin mahiyyəti diqqətə çatdırılıb. Eyni zamanda, Qarabağ mövzusunun Azərbaycan incəsənəti və ədəbiyyatında əksi, Vətən müharibəsinin milli yaddaşda və bədii yaradıcılıqda yaratdığı yeni məzmun barədə fikirlər səsləndirilib.

AMEA-nın kollektivi Zəfər parkını ziyarət edib. Səhnədə akademik İsa Həbibbəyli çıxış edir, auditoriyada isə iştirakçılar oturub dinləyirlər.

Xaqani Şirvani 900: Böyük şairin zəngin irsinə ehtiram

Sentyabrın 29-da Beynəlxalq Muğam Mərkəzində dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Xaqani Şirvaninin 900 illik yubileyi çərçivəsində Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun təşkilatçılığı, Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi ilə şairin yaradıcılığına həsr olunmuş bədii-musiqili tədbir keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun prezidenti Aktoti Raimkulova açdı. O bildirib ki, Türk dünyasının mədəni irsini qoruyan və təbliğ edən beynəlxalq təşkilat olaraq Fond Prezident İlham Əliyevin "Böyük Azərbaycan şairi Xaqani Şirvaninin 900 illik yubileyinin qeyd olunması haqqında" Sərəncamını rəhbər tutaraq dahi şairin həyat və yaradıcılığına həsr edilmiş pyeslərdən ibarət "Xaqani" adlı kitabı nəşrə hazırlayıb.

Aktoti Raimkulova qeyd edib ki, Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu indi-

yədək Nizami Gəncəvi, İmadəddin Nəsimi, Məhəmməd Füzuli, Əlişir Nəvai, Məhdimqulu Fəraqi, Mağcan Cumabayev, Alıkul Osmonov, Abay Kunanbayev, Mir Cəlal, Mikloş Radnoti, Çingiz Aytmatov, Oljas Süleymenov və Türk dünyasının bir sıra digər görkəmli ədəbiyyat nümayəndələrinin əsərlərini dünyanın müxtəlif dillərində nəşr edib.

"Dahi şair Xaqani Şirvani qəzəllərinin birində farsca yazsa

da, türk olduğunu ifadə edib. Orta əsrlərdə öz milli kimliyini - türk olduğunu fəxrle dilə gətirən Xaqaninin ədəbi irsini biz də eyni qürurla təbliğ etməliyik və edirik", - deyərək Fondun prezidentliyi vurğulayıb.

Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, klassik ədəbiyyatımızın görkəmli nümayəndəsi Xaqani Şirvaninin irsinə müstəqillik illərində yeni-

dən qayıdış baxımından bu tədbir olduqca əhəmiyyətlidir.

O qeyd edib ki, XII əsrdə yaşayıb-yaratmasına baxmayaraq, Xaqani Şirvani zəngin irsi ilə ədəbiyyət qazanmış Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli şair və mütəfəkkirlərindən biridir.

"Xaqani Şirvani Azərbaycanda dövlətçilik ənənələrinin və zəngin mədəni mühitin formalaşdığı bir zamanda yaşayıb-yaradıb. Həyatının

mühüm hissəsinin Şirvanşahlar sarayı ilə bağlı olması dövrün ictimai-siyasi və mədəni mənzərəsinin onun yaradıcılığında geniş əksini tapmasına təsir göstərmiş", - deyərək İsa Həbibbəyli əlavə edib.

Milli Məclisin deputatı Hikmət Babaoğlu qeyd edib ki, Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrinin yubileylərinin keçirilməsi, şair və yazıçıların irsinin tədqiq və təbliğ olunması ədəbi-mədəni yaddaşımızın qorunması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Tədbir çərçivəsində Xaqani Şirvaniyə həsr olunmuş pyeslər toplusunun təqdimatı keçirilib, şairin həyat və yaradıcılığını əks etdirən bədii proqram nümayiş olunub.

Proqramda Xaqani Şirvaninin uşaqlıq və gənclik illərindən başlayaraq həyatının müxtəlif mərhələlərini əks etdirən səhnələr təqdim edilib, şairin sözlərinə bəstələnmiş musiqi əsərləri səsləndirilib.

Tədbir çərçivəsində, həmçinin kitab sərgisi təşkil olunub.

Qarabağ: Arxeoloji mədəniyyətlər qovşağında

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Əsas binasında Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun təşkilatçılığı ilə görkəmli arxeoloq-alim, professor Hidayət Cəfərovun 80 illik yubileyinə həsr edilmiş "Qarabağ: Arxeoloji mədəniyyətlər qovşağında" mövzusunda beynəlxalq elmi konfrans keçirilib.

Elmi konfransda giriş nitqi ilə çıxış edən AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan arxeologiya elminin formalaşması və inkişafında elmi məktəblərin rolunu xüsusi vurğulayıb. Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, XX əsrin əvvəllərindən etibarən Azərbaycanda aparılan arxeoloji qazıntılar əsasən xarici ekspedisiyaların rəhbərliyi altında həyata keçirilsə də, sonrakı mərhələdə tədqiqatlar Azərbaycanlı alimlərin rəhbərliyi ilə davam etdirilib və ölkədə milli arxeoloji məktəblər formalaşmışdır. Bu məktəblər yeni nəsillər arxeoloqların yetişməsinə və müstəqillik dövründə elmin bu istiqamətdə uğurla inkişaf etməsinə mühüm töhfə verib.

AMEA rəhbəri professor Hidayət Cəfərovun Azərbaycan arxeologiyasının aparıcı simalarından biri olduğunu, yeni elmi məktəb formalaşdırıldığını diqqətə çatdırıb. Qeyd edib ki, Hidayət Cəfərov bütün həyatını elmə, akademiya, tədrisə və alim etikasına həsr edib.

Akademik İsa Həbibbəyli alimin elmi fəaliyyətində Qarabağ mövzusunun xüsusi yer tutduğunu vurğulayıb. Bildirib ki, həm işğaldan əvvəlki dövrdə, həm də ərazilərimizin işğaldan azad edilməsindən sonra Qarabağın arxeoloji tədqiqatçı Hidayət Cəfərovun araşdırmalarında aparıcı istiqamət təşkil edib. AMEA prezidenti yubilyarın Erken Tunc və İlk Dəmir dövrünə, Tərtərçay və Arpaçay hövzəsi arxeologiyasına həsr olunmuş dəyərli tədqiqatlarını yüksək qiymətləndirərək, onu Azərbaycan arxeologiyasının "Qarabağname"-sini yaradan alim kimi səciyyələndirib.

AMEA rəhbəri, eyni zamanda, arxeoloji çöl tədqiqatları zamanı əldə olunan materialların sistemləşdirilərək kitablar, məqalələr və elmi nəşrlərdə öz əksini tapmasının vacibliyini qeyd edib, Hidayət Cəfərovun bu istiqamətdə də əvəzsiz fəaliyyətini diqqətə çatdırıb.

dırıb.

Akademik İsa Həbibbəyli daha sonra professor Hidayət Cəfərovun çoxillik elmi-pedaqoji fəaliyyəti və Azərbaycan arxeologiya elminə verdiyi böyük töhfələrin nəzərə alınaraq, onun "AMEA-nın döş nişanı" ilə təltif edildiyini söyləyib. O, "AMEA-nın döş nişanı"nı yubilyara təqdim edib, alimə möhkəm cansağlığı və elmi fəaliyyətində yeni uğurlar arzulayıb.

Tədbirdə çıxış edən AMEA Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fərhad Quliyev bugünkü toplantının Azərbaycan arxeologiyasının böyük sütunlarından birinə həsr olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, ölkəmizdə XIX əsrin sonlarında təşəkkül tapmış arxeologiya elmi ilk vaxtlar daha çox əcnəbi alimlərin adı ilə bağlı olsa da, sonralar Məmmədli Hüseynov, İdeal Nərimanov, İsmayıl Cəfərzadə ki-

mi böyük alimlərin yetişməsi sayəsində yerli elmi məktəbin əsası qoyulub.

İnstitut direktoru vurğulayıb ki, professor Hidayət Cəfərov 1970-ci illərdə akademik Qurban Əlizadənin məsləhəti ilə elmi laboratoriyada fəaliyyətə başlayıb, qısa müddətdə böyük nüfuz qazanaraq İdeal Nərimanovun rəhbərlik etdiyi Böyük Qarabağ ekspedisiyasının rəis müavini səviyyəsinə yüksəlib. O, 1980-ci illərdə Qarabağda Tunc dövrü mədəniyyətlərinin əsaslı şəkildə öyrənilməsinə və konseptual məsələlərin qoyulmasına böyük elmi nailiyyətlərə imza atıb, Qarabağ arxeologiyasının görkəmli mütəxəssislərindən biri kimi tanınıb.

Sonra AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., akademik Gövhər Baxşəliyeva

çixış edərək konfransın xüsusi əhəmiyyət daşıdığını bildirib. Qeyd edib ki, yazılan kitablar və elmi əsərlər tarixdə, beşəriyyətin yaddaşında əbədi qalır. Akademik Gövhər Baxşəliyeva professor Hidayət Cəfərovun illər boyu böyük zəhmət çəkərək genişmiqyaslı arxeoloji qazıntılar apardığını vurğulayıb. O, formalaşmış zəngin elmi ənənələrin yaşadılmasının vacibliyini diqqətə çatdırıb. Bildirib ki, Hidayət Cəfərov zəngin təcrübəsini müasir üsullara ötürərək dəyərli tələbələr yetişdirib və elmi məktəbin davamlılığına mühüm töhfələr verib.

Daha sonra Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin (UNEC) prorektoru, i.ü.f.d., dos. Gəray Musayev çıxış edərək universitetin rektoru, professor

Ədalət Muradovun yubilyara ünvanladığı təbrik məktubunu səsləndirib.

Professor Gəray Musayev bildirib ki, professor Hidayət Cəfərov 40 ilə yaxın bir dövr ərzində UNEC-də səmərəli fəaliyyət göstərərək, yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasına və gənc nəslin təlim-təربiyəsinə mühüm töhfələr verib. Prorektor yubilyarın universitetdəki çoxillik pedaqoji və elmi xidmətlərinin həmişə yüksək qiymətləndirildiyini diqqətə çatdırıb.

SEBA (Seul-Baki) Azərbaycan-Koreya Mədəniyyət Mübadiləsi Assosiasiyasının sədri, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Ruhəngiz Heydərova çıxışında professor Hidayət Cəfərovun Azərbaycan elmində öz dəst-xətti olan görkəmli alim olduğunu vurğulayıb.

nu, xüsusilə Qarabağ arxeoloji ekspedisiyasında və yaşayış məskənlərinin tədqiqində mühüm xidmətlər göstərdiyini vurğulayıb. O, SEBA ilə Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu arasında əməkdaşlığın 2005-ci ildən başladığını bildirib, bu müddətdə birgə işlərin, elmi nəşrlərin və beynəlxalq səviyyəli layihələrin həyata keçirildiyini söyləyib.

AMEA Tarix və Etnologiya İnstitutunun direktoru, professor Karim Şükürov çıxışında professor Hidayət Cəfərovun 80 illik yubileyinin Azərbaycan elm tarixinin mühüm hadisələrindən biri kimi səciyyələndirib. Qeyd edib ki, Azərbaycan tarixinin müəyyən dövrlərinə aid yazılı mənbələrin azlığı səbəbindən qədim dövrdən orta əsrlərədək bir çox fundamental məsələlər məhz arxeoloji tədqiqatlar sayəsində bərpə olunub.

Daha sonra t.ü.f.d., dosent Fərhad Quliyev və t.e.d., prof. Qafar Cəbiyevin sədrliyi ilə panel iclasları keçirilib. İclasda "Hidayət Cəfərov - Azərbaycan arxeologiya məktəbinin görkəmli nümayəndəsidir", "Qarabağ abidələrinin dili ilə danışan alim: görkəmli pedaqog-arxeoloq Hidayət Cəfərov", "Professor Hidayət Cəfərovun Qarabağ bölgəsində apardığı tədqiqatların arxeologiya fənninin tədrisində əhəmiyyəti" və digər mövzularda məruzələr dinlənilib.

Tədbirdə professor Hidayət Cəfərovun Azərbaycan arxeologiya elminin inkişafında mühüm xidmətləri, uzunillik elmi-pedaqoji fəaliyyəti və Qarabağın qədim və orta əsrlər tarixinin, arxeoloji irsinin öyrənilməsinə verdiyi töhfələr diqqətə çatdırılıb. Bildirilib ki, alimin elmi araşdırmaları Azərbaycan ərazisində mövcud olmuş qədim mədəniyyətlərin tədqiqi, arxeoloji abidələrin öyrənilməsi və milli tariximizin mühüm mərhələlərinin elmi əsaslarla araşdırılması baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Çıxışlarda yubilyarın zəngin elmi irsi, arxeoloji tədqiqatlarının nəticələri və yetişdirdiyi gənc alimlərdən bəhs olunub, beynəlxalq elmi konfransın Qarabağın arxeoloji irsinin müxtəlif aspektlərinin müzakirəsi baxımından əhəmiyyəti vurğulanıb.

Beynəlxalq elmi konfrans iki gün davam etdi.

Rəqəmsallaşma və süni intellekt məsələlərinin müzakirəsi

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi Şurasının növbəti iclası keçirilib.

İclasda Elmi Şuranın üzvləri, AMEA Rəyasət Heyətinin Rəqəmsal Akademiya, Süni İntellekt və Elektron Xidmətlər şöbəsinin əməkdaşları, eləcə də gündəlikdəki məsələlərə bağlı aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

Əvvəlcə institutun əməkdaşları - filologiya elmləri doktoru Balıoğlu Şəfəzadə 70, Ofelya İsmayilova isə 85 illik yubileyləri münasibətilə institutun Fəxri Fərmanı ilə təltif olunublar.

Elmi Şuranın iclasını AMEA-nın prezidenti, Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru, akademik İsa Həbibbəyli açaraq gündəlikdəki məsələləri təqdim edib.

İclasda müzakirə olunan ilk məsələ Elmi Şuranın tərkibinin yenilənməsi ilə bağlı olub. Akademik İsa Həbibbəyli şuranın tərkibində aparılan dəyişikliklər barədə məlumat verib.

Tədbirdə Ədəbiyyat İnstitutunun yeni loqotipi ilə bağlı məsələ də müzakirəyə çıxarılıb. Akademik İsa Həbibbəyli institutun elmi və ictimai fəaliyyətinin müasir dövürün tələblərinə uyğun şəkildə təqdim olunması baxımından loqotipin yenilənməsinin əhəmiyyətini vurğulayıb. O, müasir dövrdə elmi müəssisələrin vizual kimliyinin və institusional təqdimatının da yeni çağırışlara uyğunlaşdırılmasının vacibliyini diqqətə çatdırıb. Akademik İsa Həbibbəyli, həmçinin AMEA-nın loqotipinin də yeniləndiyini qeyd edərək, Ədəbiyyat İnstitutunun yeni loqotipinin hazırlanmasını bu prosesin tərkib hissəsi

kimi dəyərləndirib. Aparılan fikir mübadiləsindən sonra institutun yeni loqotipi Elmi Şuranın qərarı ilə təsdiqlənib.

Daha sonra ölkəmizdə rəqəmsallaşma və süni intellekt sahəsində həyata keçirilən tədbirlər, eləcə də bu istiqamətdə AMEA-nın və Ədəbiyyat İnstitutunun qarşısında duran vəzifələr müzakirə olunub.

Prezident İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı ilə "Azərbaycan Respublikasında Rəqəmsal İnkişaf Konsepsiyası" təsdiq olunduğunu və Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın sədrliyi ilə Rəqəmsal İnkişaf Şurasının yaradıldığını diqqətə çatdıraraq akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, dövlət strategiyasının icrasını təmin edən fəaliyyət planının təsdiqlənməsi ilə bu istiqamətdə qarşıya konkret vəzifələr qoyulub.

Onun sözlərinə görə, strategiyadan irəli gələn vəzifələrin icrası Akademiyada mərhələli və sistemli şəkildə həyata keçirilir. Ədəbiyyat İnstitutunda

müzakirə olunan məsələlər də ölkə üzrə rəqəmsallaşma və süni intellekt sahəsində müəyyənləşdirilmiş tələblərin icrası çərçivəsində institutun qarşısında duran vəzifələrlə bağlıdır.

Akademik İsa Həbibbəyli diqqətə çatdırıb ki, rəqəmsal transformasiyanın təmin olunması məqsədilə AMEA-nın elmi müəssisələrində mövcud ştat vəhidləri və daxili imkanlar hesabına rəqəmsal inkişaf və süni intellekt üzrə müvafiq şöbələr yaradılıb. Eyni zamanda, müəssisələrdə "Elmi işlər və rəqəmsallaşma üzrə direktor müavini" vəzifəsi təsis edilib.

Rəqəmsallaşmanın müasir elmi fəaliyyətin əsas istiqamətlərindən birinə çevrildiyini vurğulayan akademik İsa Həbibbəyli bunun zamanın qaçılmaz tələbi olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, Akademiyada rəqəmsal transformasiya və süni intellekt üzrə fəaliyyətin inkişafı üçün Rəyasət Heyətində Rəqəmsal Akademiyası, Süni İntellekt və Elektron Xidmətlər Mərkəzi yaradılıb. Bu istiqamətdə görülən işlər

sistemli şəkildə davam etdirilib və hər üç aydan bir həyata keçirilən fəaliyyət nəticələri barədə Rəqəmsal İnkişaf Şurasına hesabat təqdim olunur.

Daha sonra Ədəbiyyat İnstitutunun elmi işlər və rəqəmsallaşma üzrə direktor müavini, filologiya elmləri doktoru, dosent Mehman Həsəni AMEA-nın İnsan Resursları və Elmmetrik Məlumatlar Bazasında (IREMB) yaradılmış Elmi Fəaliyyətin Rəqəmsal Dəyərləndirilməsi Meyarları (EFRDM) əsasında elmi fəaliyyətin rəqəmsal qiymətləndirilməsi sistemi haqqında məlumat verib.

O, sistem vasitəsilə əməkdaşların elmi hesabatlarının şəxsi kabinet üzərindən elektron formada təqdim ediləcəyini, elmi fəaliyyət göstəricilərinin müəyyən edilmiş meyarlar əsasında balla qiymətləndiriləcəyini bildirib. Mehman Həsəni qiymətləndirmənin müxtəlif kateqoriyalar üzrə aparılacağını, illik nəticələrin formalaşdırılacağını və əldə olunan göstəricilər əsasında əməkdaşların reyting mövqeyinin müəyyənləşdiriləcəyini diqqətə çatdırıb.

Daha sonra AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Rəqəmsal Akademiya, Süni İntellekt və Elektron Xidmətlər şöbəsinin müdiri, riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fəzail İmranov çıxış edərək şöbə tərəfindən elektron xidmətlərin inkişafı istiqamətində həyata keçirilən işlərdən danışdı.

Dos. Fəzail İmranov İnsan Resursları və Elmmetrik Məlumatlar Bazası (IREMB), AMEA Rəqəmsal Elmi İnformasiya Resursları Sistemi (REIRS) və Sözlərin Universal Funksionallıqla İşlənməsi (AMEA SUFI) sistemi haqqında ətraflı məlumat verib. O, bu rəqəmsal platformaların elmi fəaliyyətin idarə olunması, məlumatların sistemləşdirilməsi və elmi informasiya resurslarından səmərəli istifadənin təmin edilməsində rolunu diqqətə çatdırıb.

Elmi Şurada Xalq yazıçısı Mirzə İbrahimovun və AMEA-nın müxbir üzvü Abbas Zamanovun anadan olmalarının 115 illiklərinin qeyd edilməsi məsələlərinə baxılıb. Həmçinin XII Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisində Ədəbiyyat İnstitutunun iştirakı, 2026-cı il üçün fəlsəfə doktorluğu hazırlığı üzrə doktoranturaya qəbulun nəticələri müzakirə olunub.

Bundan başqa, iclasda cari il üçün fəlsəfə doktorluğu hazırlığı üzrə doktoranturaya qəbul olan doktorantların dissertasiya mövzularının, elmi rəhbərlərinin və təhkim olunduqları şöbələrin təsdiq edilməsi, eləcə də "Ədəbi proses - 2025" Yaradıcılıq müşavirəsinin keçirilməsi məsələləri ətrafında müzakirələr aparılıb.

Sonda bir sıra cari məsələlər müzakirə olunub, müvafiq qərarlar verilib.

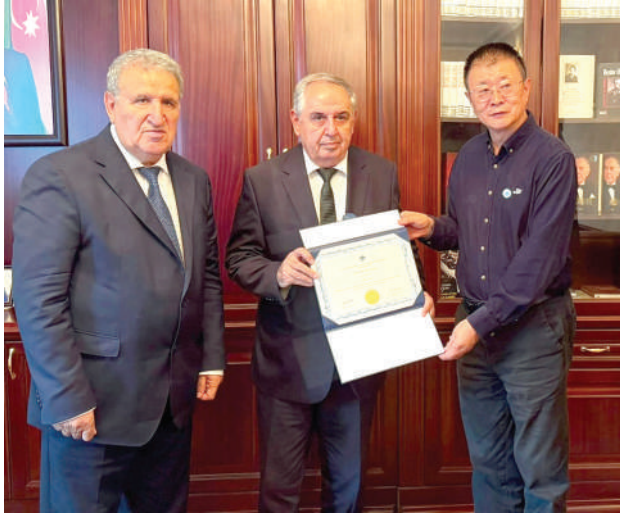
Çinin Honkonq Kore Akademiyasının nümayəndə heyəti ilə görüş

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli ölkəmizdə səfərdə olan Çinin Honkonq Kore Akademiyasının prezidenti akademik Di Zhangın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

AMEA-nın Əsas binasında keçirilən görüşdə çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli son illərdə Azərbaycan-Çin münasibətlərinin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəldiyini, ölkələrimiz arasında siyasi, iqtisadi, elmi, mədəni əlaqələrin genişləndiyini söyləyib.

AMEA-nın Çinin akademik qurumları ilə münasibətlərə xüsusi önəm verdiyini deyən akademik İsa Həbibbəyli son illərdə Milli Elmlər Akademiyasının Çin Sosial Elmlər Akademiyası, Hebey Sosial Elmlər Akademiyası, Honkonq Kore Akademiyası, Pekin Xarici Dillər Universiteti, Hebey Pedaqoji Universiteti və Hebey Sosial Elmlər Akademiyası ilə sıx əməkdaşlıq etdiyini, AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda Çin Mədəniyyət Mərkəzinin fəaliyyət göstərdiyini diqqətə çatdırıb.

Çinə, eləcə də Honkonq Kore Akademiyasına səfərlərini xatırladan

AMEA rəhbəri professor Di Zhangı Honkonq Kore Akademiyasının prezidenti seçilməsi münasibətilə təbrik edib, bugünkü görüşün akademiyalar arasında elmi əlaqələrin daha da inkişaf etdirilməsinə öz töhfəsini verəcəyini söyləyib.

Öz növbəsində professor Di

Zhang səmimi qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığını bildirib, Azərbaycan ilə Çin arasında dövlətlərarası münasibətlərin yüksək səviyyədə olmasının birgə elmi əməkdaşlıq üçün geniş imkanlar yaratdığını söyləyib. O, elmi əlaqələrin yeni istiqamətlər üzrə inkişaf etdirilməsinin vacibliyinə toxunub.

Görüşdə həmçinin Azərbaycan və Çin alimləri arasında əlaqələrin daha da möhkəmləndirilməsi, birgə elmi layihələrin və tədqiqatların həyata keçirilməsi, elmi tədbirlərin təşkili, elmi nəşrlər və digər istiqamətlər üzrə əməkdaşlığın perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

Daha sonra professor Di Zhang Honkonq Kore Akademiyasının həqiqi üzvü diplomunu və sertifikatını AMEA-nın akademik-katibi akademik Arif Həşimova təqdim edib.

Honkonq Kore Akademiyasının nümayəndə heyəti AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəylinin rəhbərliyi ilə Qəbələ rayonuna da səfər ediblər. Qonaqlar Qəbələ Arxeoloji Mərkəzinə ziyarət edib, rayon ərazisində aparılan arxeoloji qazıntı işləri ilə yerində tanış olublar. Qəbələ arxeoloji ekspedisiyalarının rəhbərləri - tarix elmləri doktoru, professor Qafar Cəbiyev və tarix üzrə fəlsəfə doktoru Ceyhun Eminli burada aparılan qazıntı işləri və tapılan maddi mədəniyyət nümunələrinin çoxəsrlik tarixi barədə ətraflı məlumat veriblər.

Çin nümayəndə heyəti Qəbələ rayonunda yerləşən Nic monastırını ziyarət edib.

Tədbirlərdə Honkonq Kore Akademiyasının İcra şurasının üzvü professor Li Lei, Baş katibliyin icraçı müavini professor Raymond J. Vu və akademiyanın əməkdaşı Lyu Mey də iştirak ediblər.

AMEA ilə Pakistanın Şimal Universiteti arasında Anlaşma memorandumu imzalanıb

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Pakistanın Şimal Universitetinin prezidenti Taha Jamil Savarla görüşüb.

AMEA-nın Rəyasət Heyətində keçirilən görüşdə akademik İsa Həbibbəyli bu gün Azərbaycan və Pakistan arasında bütün sahələrdə olduğu kimi elm istiqamətində də əməkdaşlığın yüksək səviyyədə inkişaf etdiyini deyib. AMEA rəhbəri hazırda Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda Pakistan Ədəbiyyatı Mərkəzinin fəaliyyət göstərdiyini söyləyib. Bildirib ki, Mərkəzdə Pakistanla bağlı Azərbaycan, urdu və ingilis dillərində nəşrlər toplanır və bu resurslardan Pakistan üzrə tədqiqat aparan, məqalə və dissertasiya hazırlayan tədqiqatçılar istifadə edirlər.

Akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan alimlərinin Pakistanın akademik qurumları ilə birgə konfranslar, layihələr təşkil etdiyini, nəşrlər ərsəyə gətirdiyini diqqətə çatdırıb. Vurğulayıb ki, son illərdə AMEA ilə Pakistan Ədəbiyyat Akademiyası, Lahor Kolleci Universiteti və Müslim İnstitutunun əlaqələri genişləniib. Bildirib ki, Pakistan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi Məhəmməd İqbalın əsərləri urdu dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə edilə-

rək kitab şəklində nəşr olunub, həmçinin onun yaradıcılığına həsr edilmiş monoqrafiya hazırlanıb. Bu günlərdə isə Pakistan ədəbiyyatının klassiklərindən Sultan Bahunun əsərlərinin Azərbaycan dilinə tərcümə edildiyini və yaxın günlərdə işıq üzü görəcəyini söyləyib.

AMEA prezidenti dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi irsinin Pakistan ictimaiyyətinə təqdim edilməsinin əhəmiyyətinə toxunaraq qeyd edib ki, bu istiqamətdə AMEA ilə Lahor Kolleci Universitetinin birgə layihəsi çərçivəsində Nizami Gəncəvinin yaradıcılığına həsr olunmuş kitab urdu dilində Pa-

kistanda nəşr edilərək Pəncab vilayətində təqdimatı keçirilib.

Akademik İsa Həbibbəyli, həmçinin Azərbaycan alimləri ilə Pakistan tədqiqatçıları arasında akademik mübadilələrin həyata keçirildiyini, Lahor Kolleci Universitetinin tədqiqatçılarının AMEA-da elmi araşdırmalar apardığını qeyd edib.

Görüşdə çıxış edən Pakistanın Şimal Universitetinin prezidenti Taha Jamil Savar rəhbərlik etdiyi ali təhsil müəssisəsinin fəaliyyəti barədə məlumat verib. Bildirib ki, universitetdə ingilis və urdu dilləri, həmçinin süni intellekt də daxil olmaqla müxtəlif istiqamətlər üzrə bakalavr, magistr və doktorantura proqramları həyata keçirilir.

Taha Jamil Savar rəhbərlik etdiyi universitetdə Azərbaycan dili və ədəbiyyatının öyrənilməsi istiqamətində əməkdaşlığın qurulmasında maraqlı olduqlarını bildirib. Həmçinin universitetdə Azərbaycanla bağlı mərkəzin yaradılması təşəbbüsünü də irəli sürüb. Onun sözlərinə görə, belə bir mərkəzdə Azərbaycanla bağlı kitab və nəşrlərin toplanması ölkəmiz haqqında məlumatların Pakistan ictimaiyyətinə, tələbə və tədqiqatçılara çatdırılmasına və iki ölkə arasında elmi-mədəni əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə imkan verə bilər.

Görüşdə süni intellekt sahəsində əməkdaşlıq məsələləri də müzakirə olunub. Taha Jamil Savar rəhbərlik etdiyi universitetdə süni intellekt istiqamətində aparılan araşdırmalar, müvafiq departament və tədqiqat mərkəzinin fəaliyyəti, eləcə də məlumat mərkəzinin imkanları barədə məlumat verib.

Akademik İsa Həbibbəyli AMEA-da da Rəqəmsal Akademiya, süni intellekt və elektron xidmətlər mərkəzinin fəaliyyət göstərdiyini bildirib və bu sahədə qarşılıqlı təcrübə mübadiləsinin aparılmasının əhəmiyyətini vurğulayıb.

Görüş zamanı Taha Jamil Savar Pakistanın Şimal Universitetində hər il dil və ədəbiyyat, eləcə də süni intellekt istiqamətlərində beynəlxalq elmi konfransların keçirildiyini bildirib və Azərbaycan alimlərinin həmin tədbirlərdə iştiraka dəvət edib.

Tərəflər gələcək elmi tədbirlər çərçivəsində qarşılıqlı səfərlərin təşkil edilməsi barədə razılığa gəliblər.

Görüşün sonunda Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə Pakistanın Şimal Universiteti arasında Anlaşma memorandumu imzalanıb.

Daha sonra qonağa hədiyyə təqdim olunub, xatirə şəklində çəkdirilib.

Sonda Taha Jamil Savar AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Rəqəmsal Akademiya, süni intellekt və elektron xidmətlər şöbəsinin bazasındakı Rəqəmsal Akademiya, süni intellekt və elektron xidmətlər mərkəzi ilə tanış olub.

Görüşdə AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Xarici əlaqələr və beynəlxalq elmi təşkilatlarla iş şöbəsinin müdiri biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Esmira Əlirzayeva və AMEA Rəyasət Heyəti aparatının İctimaiyyətlə əlaqələr, mətbuat və informasiya şöbəsinin müdiri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ağahüseyn Şükürov da iştirak ediblər.

AMEA prezidenti İsa Həbibbəyli Gürcü Ədəbiyyatı İnstitutunun yubileyində iştirak və çıxış edib

Gürcüstanın paytaxtı Tbilisi şəhərində Şota Rustaveli adına Gürcü Ədəbiyyatı İnstitutunun yaranmasının 90 illiyinə həsr olunmuş "Ədəbiyyatşünaslıqda müasir problemlər" mövzusunda XVIII beynəlxalq simpozium keçirilib.

İvane Cavaxişvili adına Tbilisi Dövlət Universitetində keçirilən təntənəli açılış mərasimində AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, TDU-nun rektoru, akademik Caba Samuşiya və Gürcüstanın təhsil, elm və gənclər nazirinin müavini elmlər doktoru Zviad Qabisoniya, TDU-nun humanitar fakültəsinin dekani, professor Darecan Tvaltvaдзе, TDU-nun professoru, akademik Elquca Xintibidze və Gürcüstan Milli Kitabxanasının direktoru, elmlər doktoru Konstantine Qamsaxuriya giriş nitqləri ilə çıxış ediblər. Çıxışlarda regional və beynəlxalq akademik əməkdaşlıq perspektivləri diqqət mərkəzində olub.

Simpoziumun açılış mərasimində Şota Rustaveli adına Gürcü Ədəbiyyatı İnstitutunun direktoru, professor İrma Ratiyanin "Gürcü Ədəbiyyatı İnstitutu - 90 il: Yol və əsas mərhələlər" mövzusunda geniş məruzəsi dinlənilib.

Plenar iclasda Tokio Universitetinin professoru Qıkaru Fuci məruzə ilə çıxış edib.

Tədbir çərçivəsində qonaqlar universitetin muzeyində institutun yubileyinə həsr olunmuş "Ədəbiyyat İnstitutu: Tarixlər və fotoşəkillər" adlı kitabın təqdimatı və foto-sərgi ilə tanış olublar.

Tədbirin ikinci günü Şota Rustaveli adına Gürcü Ədəbiyyatı İnstitutunun iclas zalında "Milli ədəbiyyatlar üzrə tədqiqat mərkəzləri arasında akademik əməkdaşlıq və onun perspektivləri" mövzusunda mühüm dəyirmi masa müzakirəsi təşkil olunub.

Professor İrma Ratiyanin moderatorluğu ilə keçən iclasda dünya alimləri və regionun elm xadimləri bir araya gəlib.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru, akademik İsa Həbibbəyli geniş məruzə ilə çıxış edib. Çoxillik ta-

rixli ənənələrə malik Azərbaycan-Gürcüstan elmi əlaqələrinin yüksək səviyyədə davam etdirildiyini deyən akademik İsa Həbibbəyli birgə əməkdaşlıq çərçivəsində həyata ke-

çirilən tədbirlərdən ətraflı bəhs edib. AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu ilə Şota Rustaveli adına Gürcü Ədəbiyyatı İnstitutunun elmi əməkdaşlıq əlaqələrinin daha da inkişaf etdirilməsinin əhəmiyyəti diqqətə çatdırılıb.

Tədbir panel iclasları ilə davam etdirilib. Azərbaycan və Gürcüstanla yanaşı, Türkiyə, Özbəkistan, Yaponiya, Rusiya, Fransa, Bolqarıstan, Polşa, Ukrayna, Litva, Latviya, Sloveniya, Serbiya və başqa ölkələrdən tanınmış tədqiqatçı alimlərin iştirak etdiyi beynəlxalq simpoziumda 130-dan çox elmi məruzə dinlənilib.

Çıxışlar zamanı milli ədəbiyyatların beynəlxalq müstəvidə birgə tədqiqi, institutlararası elmi mübadilə proqramları və gələcək birgə layihələrin həyata keçirilməsi məsələləri ətraflı müzakirə olunub.

Mədəni proqram çərçivəsində qonaqlar Gürcüstanın tarixi Mtsketa şəhərini də ziyarət ediblər.

Şərq memarlıq ənənələri və Əcəmi Naxçıvani

AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunda görkəmli Azərbaycan memarı Əcəmi Naxçıvaninin 900 illik yubileyinə həsr olunmuş "Şərq memarlıq ənənələri və Əcəmi Naxçıvani" mövzusunda elmi sessiya keçirilib.

Elmi sessiyanı giriş sözü ilə açan AMEA-nın vitse prezidenti vəzifəsini icra edən, Şərqşünaslıq İnstitutunun direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva Azərbaycanda şəhərsalma və memarlıq ənənələrinin çoxəsrlik zəngin bir tarixinin olduğunu bildirərək, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin ötən ilin 22 dekabrında Azərbaycan Respublika-

sında 2026-cı ilin "Şəhərsalma və Memarlıq İli" elan edilməsi haqqında və dekabrın 30-da Azərbaycan memarlığının görkəmli nümayəndəsi Əcəmi Naxçıvaninin 900 illiyinin qeyd edilməsi haqqında sərəncamlar imzaladığını xatırladı.

XII əsrdə Azərbaycanda böyük intibah dövrünün yaşandığını deyən akademik G.Baxşəliyeva həmin dövrdə neçə-neçə görkəmli Azərbaycan şairlərinin, memarlarının, sənət adamlarının fəaliyyət göstərdiyini deyib və onların sırasında Naxçıvan memarlıq məktəbinin banisi Əcəmi Naxçıvaninin xüsusi yeri olduğunu qeyd edib. Əcəmi Naxçıvaninin yubileyinin UNESCO çərçivəsində keçirildiyini deyən institut rəhbəri onun Azərbaycan memarlığına yeni istiqamət verdiyini bildirib, onun Naxçıvan şəhərində ucaldığı Möminə xatun məqbərəsi və Yusif ibn Küseyir türbəsinə xüsusi qeyd edib.

Ərəb filologiyası şöbəsinin böyük elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Şahənə Şahbazova elmi sessiyada "Azərbaycanda İslam memarlığı nümunələri" mövzusunda məruzə edib. Azərbaycanın İslam memarlığının ən qüdrətli mərkəzlərindən biri olduğunu deyən Ş.Şahbazova bu ərazilərdə memarlığın uzun inkişaf tarixinə malik olduğunu, Elxanilər dövründə mədəniyyət və incəsənət mərkəzinin Xorasan və Məvərrənnəhrdən Azərbaycana keçdiyini, Sultan Mahmud Qazan xanın səltənəti dövründə Azərbaycanın mədəniyyət və incəsənətin qızıl dövrünü yaşadığını bildirib.

Ş.Şahbazova nəzərə çatdırıb ki, Azərbaycanda İslam memarlığının təməl və əsas hissəsini İslam memarlığının simvolu olan məscidlər təşkil edir və bunlar içərisində ziyarətqah-məscid kompleksləri mənəvi dəyəri ilə yanaşı gözəl memarlıq inciləri hesab olunur. Bura Bakının simasına çevrilmiş Bibiheybət məscidi, Gəncədə İmamzadə kompleksi, Pirsaat Baba ziyarətqah-məscid kompleksi və s. daxildir.

Ərəb filologiyası şöbəsinin elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Əzizə İsmaylova "Şərq memarlığının Qərbdə silinməyən izləri" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. Məruzəçi çıxışında Şərq, xüsusilə İslam memarlığının Avropa memarlığına təsirindən və bu təsirin Əndəlüs nümunəsində özünü göstərən izlərindən bəhs edib. Əzizə İsmaylova Kordova məscidi, Mədinət əz-Zəhra və Əl-Həməra saray-kompleksi kimi mühüm memarlıq abidələri haqqında məlumat verib. Bu abidələrin təmsalında Şərq və Qərb memarlıq ənənələrinin qarşılıqlı təsirindən danışib.

Məruzəçi Əl-Həməra saray-kompleksində ərəb kitabələrinin və poetik mətnlərin memarlıqla vəhdətinə xüsusi diqqət çəkib. O, Əndəlüs memarlıq nümunələrinin Şərq və Qərb mədəniyyətləri arasında qarşılıqlı əlaqələrin və mədəni mübadilənin mühüm göstəricilərindən biri olduğunu vurğulayıb.

Sonda məruzələr ətrafında müzakirələr aparılıb, suallar cavablandırılıb.

"Azərbaycanın görkəmli siyasi və dövlət xadimi" - elmi konfrans

Sentyabrın 29-da AMEA Naxçıvan Bölməsində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradıcılarından biri və ilk Baş naziri Fətəli xan Xoyskinin 150 illik yubileyinə həsr olunan "Azərbaycanın görkəmli siyasi və dövlət xadimi" mövzusunda elmi konfrans təşkil edilib.

Konfransı giriş sözü ilə açan AMEA Naxçıvan Bölməsinin sədri, akademik İsmayıl Hacıyev qeyd edib ki, Azərbaycan Respublikası milli dövlətçilik tariximizə və onun qurucularına həmişə yüksək ehtiram nümayiş etdirir. Prezident İlham Əliyevin "Fətəli xan Xoyskinin 150 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında" müvafiq Sərəncamı bu istiqamətdə atılan mühüm və əhəmiyyətli addımlardan biridir. Akademik çıxışında Fətəli xan Xoyskinin XX əsrin əvvəllərində milli azadlıq hərəkatındakı misilsiz xidmətlərindən, Rusiya İmperiyasının Dövlət Dumasındakı fəaliyyətindən, eləcə də ədliyyə, daxili və xarici işlər naziri kimi həyata keçirdiyi mühüm islahatlarla danışib, görkəmli dövlət xadiminin müstəqillik və tərəqqi ideyalarının bu gün də yaşadıldığını bildirib.

AMEA Naxçıvan Bölməsi Tarix, Etnoqrafiya və Arxeologiya İnstitutunun şöbə müdiri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Musa Quliyev "Görkəmli siyasi və dövlət xadimi: Fətəli xan Xoyski" adlı məruzəsində Fətəli xan Xoyskinin həyat yolu, İstiqlal Bəyan-naməsini imzalayan şəxslərdən biri olması, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 1-ci, 2-ci və 3-cü hökumət kabinetlərinə rəhbərlik etməsi haqqında ətraflı məlumat verib.

Qeyd edilib ki, 1875-ci il noyabrın 25-də Şəki şəhərində anadan olan Fətəli xan Xoyski həyatının müxtəlif mərhələlərində ədliyyə və məhkəmə sistemlərində uğurla çalışıb. Vurğulanıb ki, Fətəli xan Xoyskinin Azərbaycanın müstəqilliyinin beynəlxalq aləmdə tanınması istiqamətində atılan ilk diplomatik addımlarda, xüsusilə Paris Sülh Konfransına nümayəndə heyətinin göndərilməsində və xarici dövlətlərlə əlaqələrin qurulmasında böyük xidmətləri vardır.

Sonda konfrans iştirakçılarının maraqlandıran suallar ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

27 Sentyabr Azərbaycan xalqının yaddaşında yalnız bir təqvim günü deyil. Bu tarix müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin, milli iradənin, hərbi-siyasi mübarizənin və tarixi ədalətin bərpası prosesinin mühüm mərhələlərindən biridir. Bu baxımdan 27 Sentyabr hadisələrini yalnız hərbi qarşıdurma kontekstində deyil, həm də tarix, beynəlxalq münasibətlər, dövlətçilik, milli yaddaş və ictimai-siyasi inkişaf baxımından tədqiq etmək mühüm elmi əhəmiyyət daşıyır.

İlk növbədə qeyd etmək lazımdır ki, 27 Sentyabr 2020-ci ildə başlayan hadisələr uzun illər davam edən mürkəb tarixi-siyasi proseslərin nəticəsi idi. Azərbaycan torpaqlarının işğalı,

Milli yaddaş, dövlətçilik və gənclik

yüz minlərlə insanın doğma yurdlarından məcburi köçkün vəziyyətinə düşməsi, yaşayış məntəqələrinin, tarixi-mədəni abidələrin və infrastrukturun dağıdılması xalqımızın yaddaşında dərin iz buraxmışdır.

Bu proses Azərbaycan cəmiyyətində yalnız sosial və humanitar problem yaratmamış, eyni zamanda dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən birinə çevrilmişdir. Azərbaycanın diplomatik fəaliyyəti, beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində apardığı siyasət, iqtisadi və hərbi potensialının gücləndirilməsi, milli həmrəyliyin qorunması və müdafiə qabiliyyətinin artırılması sonrakı proseslərin mühüm əsaslarını formalaşdırmışdır.

27 Sentyabr 2020-ci ildə başlayan Vətən müharibəsi isə Azərbaycan tarixində yeni mərhələnin başlanğıcı oldu. 44 gün davam edən müharibə nəticəsində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün böyük hissəsi bərpa edildi və 10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli bəyannatla hərbi əməliyyatların dayandırılması rəsmiləşdirildi.

Lakin hər bir tarixi hadisənin yalnız nəticəsini deyil, həmin nəticəyə gətirib çıxaran amilləri də elmi baxımdan araşdırmaq lazımdır. Bu baxımdan Vətən müharibəsinin öyrənilməsi bir neçə istiqamətə əhatə edir.

Birinci istiqamət hərbi tarix və hərbi strategiyadır.

Müasir müharibələrin xarakteri son onilliklərdə ciddi şəkildə dəyişmişdir. Pilotsuz uçuş aparatları, elektron müharibə vasitələri, dəqiq zərbə imkanları, kəşfiyyat və informasiya texnologiyaları hərbi əməliyyatların mahiyyətinə əhəmiyyətli təsir göstərir. 2020-ci il müharibəsi də müasir hərbi texnologiyaların və yeni döyüş konsepsiyalarının tətbiqi baxımından dünya hərbi elminin diqqətini cəlb edən hadisələrdən biri olmuşdur. Bu məqam Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin müharibədən sonrakı çıxışlarında da xüsusi vurğulanmışdır. Prezident İlham Əliyev müharibə zamanı Azərbaycanın həyata keçirdiyi işlər aparıcı ölkələrin ali hərbi məktəblərində öyrənilməsinə və xarici tərəfdaşların verdiyi məlumata əsasən, Azərbaycanın döyüş taktikası və əməliyyatları həmin məktəblərdə tədqiq olunduğunu qeyd etmiş və bunu "XXI əsrin müharibəsi" kontekstində qiymətləndirmişdir.

İkinci mühüm istiqamət beynəlxalq münasibətlər və diplomatiyadır.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyü məsələsi uzun illər beynəlxalq gündəmdə olmuşdur. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü ildə qəbul etdiyi 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələrində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və işğal olunmuş ərazilərdən qüvvələrin çıxarılmasına dair müddəalar öz əksini tapmışdı. Bu sənədlərin öyrənilməsi bizə bir mühüm həqiqəti göstərir: beynəlxalq hüquq normalarının mövcudluğu ilə onların praktiki şəkildə həyata keçirilməsi arasında bəzən ciddi fərq yarana bilər. Buna görə də müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində dövlətlərin siyasi, diplomatik, iqtisadi və hərbi imkanlarının qarşılıqlı əlaqəsinin öyrənilməsi xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Üçüncü istiqamət milli yaddaş və tarixşünaslıqdır.

Şəhidlik anlayışı Azərbaycan xalqının tarixi yaddaşında xüsusi yer tutur. Şəhidlərimizin xatirəsini yaşadılması yalnız onların adlarının yad edilməsi ilə məhdudlaşmamalıdır. Burada əsas məsələlərdən biri şəhidlik tarixinin elmi şəkildə sənədləşdirilməsi, arxiv materiallarının toplanması, bioqrafik məlumatların sistemləşdirilməsi və gələcək nəsillərə etibarlı mənbələr əsasında çatdırılmasıdır.

Məhz burada gənc alimlərin üzərinə böyük məsuliyyət düşür.

Gənc alim və mütəxəssislər yalnız hazırkı elmi biliklərin daşıyıcısı deyil, həm də gələcək elmi yaddaşın formalaşdırıcılarıdır. Biz Vətən müharibəsi və onun nəticələri ilə bağlı hadisələri emosional yaddaşdan akademik yaddaşla keçirməliyik.

Bu, o deməkdir ki, hadisələr müxtəlif mənbələr əsasında araşdırılmalı, ilkin sənədlər toplanmalı, şəhid ifadələri sistemləşdirilməli, xəritələr, fotosəkilər, video materiallar, diplomatik sənədlər və digər tarixi mənbələr elmi döviyyəyə daxil edilməlidir. Çünki tarix yalnız xatırlamaq deyil, həm də sənədləşdirməkdir.

Xüsusi vurğulamaq istədiyim məqamlardan biri də gənclərin roludur. Vətən müharibəsində Azərbaycan gəncləri həm hərbi, həm də ictimai baxımdan mühüm rol oynadılar. Minlərlə gənc Vətənin müdafiəsinə qalxdı. Onların arasında müxtəlif peşə və ixtisas sahibləri - hərbcilər, mühəndislər, həkimlər, müəllimlər, alimlər, tələbələr və digər peşə sahibləri vardı. Bu fakt Azərbaycan gəncliyinin dövlətçilik və vətənpərvərlik anlayışlarına münasibətinin mühüm göstəricilərindən biridir. Lakin müharibədən sonrakı dövrdə gənclərin qarşısında başqa bir vəzifə dayanır: əldə edilmiş tarixi nəticələri elmi, intellektual və institusional nailiyyətlərlə möhkəmləndirmək.

Bu baxımdan bizim vəzifəmiz yalnız keçmişə xatırlamaq deyil. Biz həm də gələcəyi qurmalıyıq. İşğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun sosial-iqtisadi inkişafı, mədəni irsin qorunması, ekoloji problemlərin aradan qaldırılması, mina təhlükəsinin aradan qaldırılması, yeni nəqliyyat və kommunikasiya infrastrukturunun yaradılması çoxsaylı elmi istiqamətləri əhatə edir.

Burada müxtəlif elm sahələrinin əməkdaşlığı zəruridir.

Tarixçi və şərqşünas üçün bu ərazilərin tarixi və mədəni irsi, hüquqşünas üçün beynəlxalq hüquq və postmünaqişə hüququ, iqtisadçı üçün regional inkişaf, coğrafiyaşünas üçün məkan və ekoloji dəyişikliklər, mühəndis üçün infrastruktur və bərpa, politoloq üçün regional geosiyasi proseslər, sosioloq üçün cəmiyyətin postmüharibə transformasiyası tədqiqat mövzudur.

Deməli, Vətən müharibəsinin nəticələri yalnız hərbi tarixə aid deyil. Bu nəticələr Azərbaycanın elmi gündəliyində çoxşaxəli və uzunmüddətli tədqiqat istiqamətləri yaradır.

Eyni zamanda, biz şəhidlərimizin xatirəsinə yalnız sözlə deyil, əməli fəaliyyətlə də ehtiram göstərməliyik.

Şəhidlərimizin bizə miras qoduğu ən böyük dəyərlərdən biri azad və sərəverən Azərbaycan ideyasıdır. Bu ideya-

nı gələcək nəsillərə çatdırmağın ən mühüm yollarından biri isə savadlı, peşəkar, məsuliyyətli və milli maraqları dərk edən gənc nəsil yetişdirməkdir.

Gənc alim olaraq bizim fəaliyyətimizin əsas məqsədlərindən biri də məhz budur.

Biz elmi obyektivliyi, akademik dürüstlüyü və milli yaddaşı bir-birindən ayırmamalıyıq. Tarixi hadisələrə münasibətdə emosional yanaşma təbii və insani olsa da, elm bizdən faktlara, mənbələrə və metodologiyaya əsaslanmağı tələb edir. Çünki gələcək nəsillər bu gün yaşadığımız hadisələri bizim yazdığımız əsərlərdən, topladığımız arxivlərdən və yaratdığımız elmi tədqiqatlardan öyrənəcəklər. Bu mənada hər bir gənc alim qarşısında məsuliyyət daşıyır.

Bizim nəsil Vətən müharibəsini yaşadığı və onun nəticələrinə şahid oldu. Qarşıdakı nəsillər isə bu hadisələri tarix kimi öyrənəcəklər. Onların əldə edəcəyi məlumatların dəqiqliyi, obyektivliyi və elmi əsaslandırılması isə bu gün bizim gördüyümüz işdən asılıdır.

27 Sentyabr Anım Günü bizə həm də bunu xatırladır: dövlətlərin tarixində elə hadisələr olur ki, onların təsiri bir neçə il və ya bir neçə onilliklə məhdudlaşmır. Bu hadisələr milli yaddaşı, dövlətçilik düşüncəsini və gələcək inkişaf istiqamətlərini formalaşdırır.

Bu gün biz 27 Sentyabrda başlayan Vətən müharibəsində və sonrakı proseslərdə həyatını itirmiş bütün şəhidlərimizin qarşısında baş əyirik. Onların hər birinin həyat hekayəsi ayrıca bir tarixdir. Onların xatirəsi yalnız ailələrinin deyil, bütün Azərbaycan xalqının mənəvi sərvətidir.

Bizim borcumuz isə bu xatirəni yaşatmaqla yanaşı, onların uğrunda mübarizə apardıkları dəyərləri - dövlətçiliyi, sərəverənliyi, ərazi bütövlüyünü, milli həmrəyliyi və gələcəyə inamı qorumaqdır.

Bu gün Azərbaycan yeni bir mərhələyə qədəm qoyub. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə genişmiqyaslı bərpa və quruculuq işləri həyata keçirilir. Bu mərhələdə artıq yalnız hərbi güc deyil, elmi potensial, intellektual kapital, innovasiya və insan resursları dövlətimizin inkişafının əsas dayaqlarından olacaqdır. Ona görə də gənc alimlərin qarşısında böyük məsuliyyət dayanır.

Biz öz sahəmizdə nə qədər peşəkar olsaq, nə qədər yeni tədqiqatlar aparsaq, nə qədər elmi əsərlər yaratsaq və Azərbaycan elminin beynəlxalq səviyyədə tanınmasına töhfə versək, şəhidlərimizin bizə əmanət etdiyi Azərbaycanın gələcəyinə bir o qədər böyük töhfə vermiş olarıq.

Bir daha bütün şəhidlərimizin əziz xatirəsinə dərin ehtiramla yad edirik. Onların həyatını itirməsi bizim üçün yalnız keçmişin faciəsi deyil, həm də gələcəyə qarşı məsuliyyətdir. Qoy onların xatirəsi daim yaşasın. Qoy Azərbaycan elmi, Azərbaycan gəncliyi və Azərbaycan dövləti daha böyük nailiyyətlərlə onların müqəddəs xatirəsinə layiq olsunu nümayiş etdirdirsin.

Şəhidlərimizin ruhu qarşısında baş əyirik.

Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin.

Nazim MƏNSİMOV
AMEA akademik Z.M.Bünyadov
adına Şərqşünaslıq İnstitutunun
elmi işçisi, Gənc Alim və
Mütəxəssislər Şurasının sədri

Naxçıvanın duz möcüzəsi: Duzdağ dünya səviyyəli kurorta çevrilə bilərmə?

Qədim duz mədənləri, özünəməxsus yeraltı mikroiqlim, zəngin tarix və sağlamlıq turizmi potensialı Duzdağı Naxçıvanın ən qeyri-adi məkanlarından birinə çevirir. Bu gün region qarşısında yeni imkan açılır - Duzdağı dünyada tanınan beynəlxalq turizm brendinə çevirmək.

Müalicə mərkəzindən beynəlxalq brendə

Duzdağ təbiətin Naxçıvanın tarixini yazdığı nadir məkanlardan biridir.

Dağın dərinliklərində daş duzunun uzun illər ərzində çıxarılması nəticəsində yaranmış yeraltı qalereyalar uzanır. Burada sərənlik və sakitlik hökm sürür, nəhəng duz divarları isə Naxçıvanın sərvətlərinin yalnız yerin üstündə deyil, onun dərinliklərində də gizləndiyini xatırladır.

Duzdağın tarixi minilliklərə gedib çıxır. Arxeoloji tapıntılar bu ərazidə qədim dövrlərdən duz hasil edildiyini göstərir. Vaxtilə duz məişətdə, təsərrüfatda, ərzağın saxlanılmasında və ticarətdə mühüm əhəmiyyət daşıyan qiymətli təbii sərvət idi.

Bu gün keçmiş mədənlərin bir hissəsi speleoterapiya məqsədilə istifadə olunur. Xüsusi yeraltı mikroiqlim, ilk növbədə tənəffüs sistemi ilə bağlı bezi sağlamlıq proqramlarının əsasını təşkil edir. Bununla yanaşı, istənilən tibbi prosedur göstəriş əsasında və mütəxəssis nəzarəti altında tətbiq olunmalıdır.

Lakin Duzdağın potensialı yalnız tibblə məhdudlaşmır. Bura eyni zamanda təbiət abidəsi, tarixi məkan, turizm obyekti və Naxçıvanın rəmzlərindən biridir.

Duzdağın dünya səviyyəli kurorta çevrilməsi üçün yalnız unikal təbii sərvətin mövcudluğu kifayət deyil. Müasir turist yüksək xidmət, rahat nəqliyyat, aydın bronlaşdırma sistemi, keyfiyyətli mehmanxanalar və bir neçə dildə əlçatan məlumat gözləyir.

Xarici turist üçün Duzdağ sadəcə duz mədəni deyil, qədim Duz dağının dərinliklərinə unikal səyahət kimi təqdim edilməlidir. Tanıtımın əsas ideyası dörd anlayış üzərində qurula bilər: duz, tarix, sağlamlıq və Naxçıvan.

Elmi nüfuz əsas amillərdən biri olmalıdır

Duzdağ beynəlxalq sağlamlıq turizmi mərkəzi kimi inkişaf etmək istəyirsə, elmi istiqamətin gücləndirilməsi vacibdir.

Universitetlər və tibb müəssisələri ilə birgə araşdırmalar, yeraltı mikroiqlimin öyrənilməsi, elmi jurnallarda məqalələrin dərc edilməsi və beynəlxalq konfransların keçirilməsi kurorta olan etimadı artırır.

Reklam turistin diqqətini bir dəfə cəlb edə bilər. Elmi nüfuz isə uzunmüddətli etibar yaradır. Gələcəkdə Naxçıvanda speleoterapiya, kurortologiya, reabilitasiya və tibbi turizm mövzularında beynəlxalq forumların keçirilməsi də mümkün ola bilər.

Turist bütün Naxçıvanı görməlidir

Duzdağın inkişafını bütövlükdə Naxçıvanın turizm potensialından ayırmaq olmaz.

Duzdağa səfər region üzrə daha geniş turizm marşrutunun bir hissəsinə çevrilə bilər. Bir neçə günlüyə gələn qonaq Əlinəcəqalaya, Möminə Xatun türbəsinə, muzeylərə və digər

tarixi yerlərə baş çəkə, Naxçıvanın təbiəti, milli mətbəxi və adət-ənənələri ilə tanış ola bilər.

Müasir turizm məhsulu məhz belə formalaşır: turiste yalnız bir ekskursiya və ya bir prosedur deyil, bütöv bir səyahət təqdim olunur.

Kurort internetdən başlayır

Bu gün turistlərin çoxu yeni məkanla ilk dəfə smartfon ekranında tanış olur. Buna görə Duzdağın müasir və çoxdillli internet platformasına ehtiyacı var.

Burada mehmanxana və proqramların onlayn bronlaşdırılması, tibbi xidmətlər, nəqliyyat, ekskursiyalar və digər praktiki məlumatlar yerləşdirilməlidir. Yeraltı qalereyalar üzrə virtual tur da turistlər üçün maraqlı ola bilər.

Berlin, London, Dubay və ya dünyanın başqa bir şəhərində yaşayan insan bir neçə dəqiqə ərzində Duzdağın nə olduğunu və ora niyə səfər etməyə dəyər olduğunu anlamalıdır. Beynəlxalq sosial şəbəkələr və turizm mediası ilə sistemli iş də vacibdir.

Müasir Duz Muzeyi yaradıla bilər

Duzdağda müasir və interaktiv Duz Muzeyinin yaradılması yeni turizm mərkəzi formalaşdırır.

Muzey duz yataqlarının geologiyası, qədim hasilat üsulları, mədəncilərin həyatı və duzun bəşər tarixindəki rolu haqqında danışa bilər. Arxeoloji tapıntılar, multimedia ekspozisiyaları, qədim mədənlərin rekonstruksiyaları və maketlər muzeyi həm böyük, həm də uşaqlar üçün maraqlı edər.

Duz Naxçıvanın əsas turizm suvenirlərindən birinə də çevrilə bilər. Brend məhsullar, xüsusi dizaynı qablaşdırma, suvenirlər və yerli sənətkarların əl işləri Duzdağın özünəməxsus turizm mədəniyyətinin formalaşmasına kömək edə bilər.

Əsas məsələ autentikliyi qorumaqdır

Kurortun inkişafı Duzdağın adı əyləncə kompleksinə çevrilməsi demək olmamalıdır. Duzdağın əsas gücü onun həqiqiliyindədir.

Burada real duz yataqları, real tarix və real yeraltı qalereyalar var. Yeni infrastrukturun yaradılması təbiətin, arxeoloji ərazilərin və tarixi mədənlərin qorunması ilə paralel aparılmalıdır.

Müasir turist getdikcə daha çox süni dekorasiyalar deyil, öz ruhu və tarixi olan məkanlar axtarır. Duzdağın isə belə bir xarakteri artıq var.

İnsanların xüsusi olaraq gələcəyi məkan

Naxçıvanın Duzdağ üçün yeni əfsanə yaratmasına ehtiyac yoxdur. Bu əfsanəni təbiət və minillik tarix artıq yaradıb. İndi əsas məsələ onu dünyaya düzgün təqdim etməkdir.

Müasir infrastruktur, peşəkar tibbi xidmət, elmi araşdırmalar, beynəlxalq tanıtım, rahat nəqliyyat və Naxçıvanın zəngin mədəni irsi bir araya gətirilərsə, Duzdağ regionun tanınmış sağlamlıq və mədəni turizm mərkəzlərindən birinə çevrilə bilər.

Uğurun ən sadə göstəricisi isə bu olacaq: insanlar Naxçıvana gəlib Duzdağı görməyə cəmlər. Onlar məhz Duzdağı görmək üçün Naxçıvana gələcəklər.

İbrahim QULİYEV
AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik

YENİ NƏŞRLƏR

Azərbaycanda şərqşünaslıq elmi və təhsilinin tarixinə dair monoqrafiya

AMEA-nın akademik Z.M.Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunun Şərq ölkələrinin tarixşünaslığı şöbəsinin müdiri t.e.d., prof. Məryəm Seyidbəylinin "Azərbaycanda şərqşünaslıq elmi və təhsilinin tarixindən: tarixşünaslıq tədqiqatları və elmi əməllər" adlı monoqrafiyası işıq üzünə görüb.

Monoqrafiya milli şərqşünaslığın təşəkkülü və inkişafı, şərqşünaslıq elmi və ixtisas təhsilinin formalaşması və təkmülü proseslərinin geniş tarixi və tarixşünaslıq kontekstində kompleks tədqiqinə həsr olunub. Əsərdə milli şərqşünaslığın institusionalaşmasının əsas mərhələləri ardıcıl şəkildə işıqlandırılır, elmi və tədris məktəblə-

rinin formalaşmasının xüsusiyyətləri təhlil edilir, həmçinin mənbəşünaslıq və mətnşünaslıq istiqamətlərinin inkişafı araşdırılır.

Tədqiqatda elmi nəsilər arasında varislik, metodoloji yanaşmalar və görkəmli alimlərin Şərqin sivilizasiya irsinin öyrənilməsinə verdikləri töhfələrə xüsusi diqqət yetirilir. Sistemli təhlil əsasında universitet təhsilinin və akademik elmin humanitar biliklərin inkişafında, eləcə də Azərbaycanın milli tarixi fikrinin formalaşmasındakı rolu açıqlanır.

Monoqrafiya tarixçilər, şərqşünaslar, filoloqlar, ali məktəb müəllimləri, doktorant və magistrantlar, həmçinin tarixşünaslıq, elm tarixi və regionun mədəni irsi məsələləri ilə maraqlanan geniş oxucu auditoriyası üçün nəzərdə tutulub.

"Elm və həyat" jurnalında ədəbiyyat məsələləri

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Mətbuat tarixi və publisistika şöbəsinin aparıcı elmi işçisi filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, AYB-nin üzvü Gülnar Səmanın "Elm və həyat" jurnalında ədəbiyyat məsələləri" monoqrafiyası çap olunub. Jurnalın 65 illik yubileyinə təhffə olan bu kitab Ədəbiyyat İnstitutu Elmi Şurasının 30 aprel 2026-cı il tarixli 3 sayılı iclasının qərarı ilə nəşr edilib.

kitabı Giriş, iki fəsil, iki yarımfəsil, nəticə və ədəbiyyatdan ibarətdir. 156 səhifəlik kitab "Elm və təhsil" nəşriyyatında çap olunub.

Monoqrafiyada Azərbaycan mətbuat tarixinin sanballı nəşrlərindən olan "Elm və həyat" jurnalının nəşr tarixinə ilk dəfə olaraq bütöv halda münasibət bildirilib. Orada çap olunan ədəbiyyatla bağlı müxtəlif janrlarda və mövzularda olan yazılar tədqiq olunub. 1961-ci ildən bu günə qədər nəşri davam edən jurnalın səhifələrində yer alan ədəbi mövzular çap olunma ardıcılığına görə öyrənilib.

Nəşrin birinci bölümündə jurnalın sovet dövründə işıq üzünə çıxan saylarında yer almış ədəbiyyat məsələlərinə münasibət bildirilib. İkinci bölümə isə Azərbaycanın müstəqilliyini bərpa etməsindən sonra "Elm və həyat" jurnalında yer ayrılan ədəbi mövzular təhlil və təqdim olunub.

Kitabın elmi redaktoru filologiya elmləri doktoru, dosent Gülbəniz Babayeva, rəyçiləri filologiya elmləri doktorları, professorlar Vüqar Əhməd, Cahangir Məmmədli və baş mütəxəssis Ülker Hüseynovdur.

Elmi, publisistik və bədii yaradıcılıqla məşğul olan Qasımlı Gülnar Vəqif qızının bu

Torpaqların aqroekoloji qiymətləndirilməsinə dair dərs vəsaiti

Aqrar elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, Beynəlxalq Ekoenergetika Akademiyasının ekologiya üzrə professoru, Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin dosenti Eldəniz Əli oğlu Həsənovun "Torpaqların aqroekoloji qiymətləndirilməsi" adlı dərs vəsaiti ("Kooperasiya" nəşriyyatı, 2026, 328 səh.) işıq üzünə görüb.

Kitabın elmi redaktoru Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin Elm və innovasiyalar üzrə prorektor, Əməkdar elm xadimi, i.e.d., professor Bayalı Ataşov, rəyçiləri AR ETN Coğrafiya İnstitutu PHŞ-nin Torpaqların genozisi və coğrafiyası laboratoriyasının baş elmi işçisi, AMEA-nın həqiqi üzvü Məhərrəm Babayev və Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin Coğrafiya və ekologiya kafedrasının müdiri, c.e.n., dosent Köçəri Allahverdiyevdir.

"Torpaqların aqroekoloji qiymətləndirilməsi" adlı dərs vəsaitində ekologiya elminin formalaşması və inkişaf mərhələləri, torpaqların genozisi, morfoloji quruluşu, tərkibi, əsas fiziki-kimyəvi və bioloji xassələri geniş elmi əsaslarla şərh edilib. Kitabda torpaqların coğrafi yayılma qanunauyğunluqları, torpaq

münbitliyinin formalaşması və inkişafına təsir edən təbii və antropogen amillər, torpaqla ətraf mühit arasında qarşılıqlı əlaqələr, həmçinin torpaqlarda baş verən proseslərin ekoloji mahiyyəti və səbəbləri sistemli şəkildə təhlil olunub.

Dərs vəsaitində torpaqların aqroekoloji baxımdan müqayisəli qiymətləndirilməsi, onların keyfiyyət göstəricilərinin müəyyənləşdirilməsi, kənd təsərrüfatında və iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində torpaq ehtiyatlarından səmərəli istifadə imkanları elmi-metodik yanaşma əsasında təqdim edilib. Burada torpaq ehtiyatlarının mühafizəsi, münbitliyin qorunması və artırılması, ekoloji tarazlığın təmin edilməsi kimi məsələlər də xüsusi diqqət mərkəzində saxlanılıb.

Dərs vəsaiti ekologiya, torpaqşünaslıq və aqrokimya, yerquruluşu və daşınmaz əmlakın kadastrı, geobotanika, geodeziya və kartoqrafiya, geologiya, iqtisadiyyat və digər əlaqəli ixtisaslar üzrə təhsil alan bakalavr və magistr tələbələri üçün nəzərdə tutulub. Vəsaitdən, həmçinin ali təhsil müəssisələrinin müəllimləri, müvafiq sahə üzrə elmi-tədqiqat aparan mütəxəssislər və torpaq ehtiyatlarının aqroekoloji qiymətləndirilməsi məsələləri ilə maraqlanan tədqiqatçılar istifadə edə bilərlər.

Kosmik konstruksiyalardan fundamental elmə uzanan yol

Bu gün görkəmli alim, AMEA-nın həqiqi üzvü, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor, Əməkdar elm xadimi Məhəmməd Mehdiyev 85 yaş tamam olur.

Məhəmməd Mehdiyev 2 oktyabr 1941-ci ildə Azərbaycanın Laçın rayonunun Təzəkənd kəndində kolxozçu ailəsində anadan olub. 1966-cı ildə S.M.Kirov adına Azərbaycan Dövlət Universitetinin (BDU) mexanika-riyaziyyat fakültəsini bitirmiş və Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun aspiranturasına daxil olmuş və keçmiş Sovetlər İttifaqının aparıcı elm mərkəzlərindən olan Rostov Dövlət Universitetinə (akademik İ.İ.Voroviçin rəhbərlik etdiyi "Elastikiyyət nəzəriyyəsi" kafedrası-na) ezam edilmişdir.

M.Mehdiyev 1970-ci ildə təyinatla Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunda kiçik elmi işçi vəzifəsində əmək fəaliyyətinə başlayır, 1975-ci ildə Rostov Dövlət Universitetində namizədlik dissertasiyasını müdafiə edir. O, 1976-cı ildə baş elmi işçi, 1978-ci ildə Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun nəzdində fəaliyyət göstərən Xüsusi Konstruktör Bürosunda "Nazik divarlı konstruksiyalar" şöbəsinin rəhbəri, 1985-1991-ci illərdə isə Xüsusi Konstruktör Bürosunun elmi işlər üzrə direktor müavini işləmişdir.

Məhəmməd Mehdiyev kosmik uçuş aparatlarının təkmilləşdirilməsində və yeni kosmik aparatların yaradılmasında icraçı, məsul icraçı, mövzu rəhbəri və möhkəmlik məsələləri üzrə baş layihə konstruktörü olmuşdur. Kosmik uçuş aparatlarının real şəraitdə sınağı üçün nəzərdə tutulmuş sınaq stendinin müəlliflərindən və respublikanın bir çox sənaye obyektlərinin sifarişlərini yerinə yetirmişdir.

Onun müəlliflərindən biri olduğu "Sualtı rezervuar" ixtirası iki dəfə beynəlxalq sərgidə (Dehli, Sofiya) ikinci yere layiq görülmüşdür.

Məhəmməd Mehdiyev 1989-cu ildə Leningrad Dövlət Universitetində (indiki Sankt-Peterburg) "Асимптотический анализ некоторых пространственных задач теории упругости для полых тел" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə edərək fizika-riyaziyyat elmləri doktoru elmi dərəcəsini almış, 1994-cü ildə professor elmi adına layiq görülmüşdür.

Məhəmməd Mehdiyevin aldığı elmi nəticələr SSRİ EA-nın Baş elmi katibinin məruzəsində mühüm işlər sırasında qeyd olunmuşdur.

1981-1985-ci illərdə "Örtük lövhələrin statistikasi, rəqsi, dayanıqlığı" umumittifaq elmi-tədqiqat proqramının rəhbərlərindən biri olmuşdur.

1991-2001-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin "Tətbiqi riyaziyyat" kafedrasının professoru, 2002-2018-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin "Tətbiqi analizin riyazi üsulları" kafedrasının müdiri, 2008-2023-cü illərdə Bakı Dövlət Universitetinin Tətbiqi riyaziyyat və kibernetika fakültəsinin dekanı, 2024-cü ildən "Tətbiqi analiz riyazi üsulları" kafedrasında məsləhətçi professorudur.

Məhəmməd Mehdiyev tərəfindən elastiklik nəzəriyyəsində yeni "Bircins həllər" metodu işlənib hazırlanmış, həmin metodun köməyiylə örtük və lövhələr üçün elastikiyyət nəzəriyyəsinin üç ölçülü məsələsindən ikiölçülü məsələyə keçid problemi öyrənilmiş, örtük və lövhələrin ümumi riyazi nəzəriyyəsi yaradılmış, bu dəqiq münasibətlər əsasında örtük və lövhələrin klassik nəzəriyyəsinin tətbiq olunma sahəsi müəyyən olunmuşdur. Nazik divarlı konstruksiyalarda evvəllər məlum olmayan yeni dinamik effekt kəşf edilmişdir. Xüsusi halda klassik elastikiyyət nəzəriyyəsinin Sen-Venan prinsipinin rəqs tezliyinin müəyyən qiymətindən sonra doğru olmadığı isbat olunmuşdur. Alınmış dəqiq həllər əsasında Məhəmməd Mehdiyev tərəfindən örtük və lövhələrin klassik nəzəriyyəsinə istinadən daha dəqiq olan

örtük və lövhələrin yeni tətbiqi nəzəriyyəsi verilmişdir.

Deformasiya olunan bərk cisim mexanikası sahəsində aldığı fundamental nəticələrlə yanaşı, Məhəmməd Mehdiyev tərəfindən verilmiş "Bircins həllər" metodu diferensial operatorların spektral nəzəriyyəsinə, diferensial tənliklərin asimptotik integrallama metoduna ciddi yenilikdir.

Izotrop halda müqayisədə anizotrop lövhə və örtüklərdə material sabitlərinin kifayət qədər çox olması üçölçülü məsələlərin həllini çətinləşdirir. Bundan əlavə M.Mehdiyev izotrop halda fərqli olaraq anizotrop halda sərhəd məsələsinin spektrinin yuxarı hissəsində budaqlanma nöqtəsinin olduğunu göstərmiş, bu da öz növbəsində həm mexaniki, həm də riyazi cəhətdən məsələni çətinləşdirir. Yalnız anizotrop cisimlər üçün xarakterik olan hesabı sayda yeni həllər alınır.

Son illərdə akademik Mehdiyev və onun tələbələri tərəfindən anizotropik örtüklərin ümumi nəzəriyyəsi yaradılmış və bu nəzəriyyələr əsasında mövcud texniki nəzəriyyələrin tətbiq olunma sahələri müəyyən edilmişdir.

Elastikiyyət nəzəriyyəsinin üçölçülü tənlikləri əsasında qeyri-bircins, laylı lövhələr və örtüklərin ümumi nəzəriyyəsinə yaratmış, bu dəqiq həllərin köməyi ilə texniki nəzəriyyələrinin təyin olunma oblastını müəyyən etmişdir (statik, dinamik, izotrop, anizotrop hallarda).

Məhəmməd Mehdiyev dəfələrlə örtük və lövhələr üzrə ümumittifaq konfranslarda, SSRİ mexaniklərinin qurultaylarında, seminarlarında elmi məruzələrlə çıxış etmişdir.

Məhəmməd Mehdiyev həm də optimallaşdırma məsələləri ilə məşğul olur. O, impuls təsirli determinik oyunlarda yəhərvəri nöqtənin varlığı üçün zəruri şərtlər almış, eyni zamanda həmin şərtlərin zəruri və kafi olduğu sinifləri müəyyən etmiş və bu sahədə 6 nəfər elmlər namizədi hazırlamışdır.

Məhəmməd Mehdiyevin aldığı elmi nəticələr akademik İ.İ.Voroviçin (Материалы VI Всесоюзной школы по теории и численным методом расчета оболочек и пластин, Тбилиси 1975), akademik V.T.Qrinçenko-nun (Монография "Равновесие и установившиеся колебания упругих тел конечных размеров", "Наукова думка", Кийев 1978), professor A.L.Qoldenveyzerin (Труды ВВЫ Всесоюзной конференции по теории оболочек и пластин, Москва 1970), professor L.Y.Kossovich və başqaları (Монография "Дисперсия упругих волн в тонкостенном цилиндре", Москва, 1990), prof. L. O. O.Olirçin ("Труды Института радиозкологии и использования ядерной техники", Чехословакия 1979), İsaac Elis-hakoff (Монография "Handbook on Timoshenko-Ehrenfest Beam and Uflyand-Mindlin Plate Theories" ABŞ, 2020) və başqalarının əsərlərində və çıxışlarında yüksək qiymət verilmişdir.

2001-ci ildə Məhəmməd Mehdiyev Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, 2014-cü ildə isə həqiqi üzvü seçilmişdir.

Məhəmməd Mehdiyev Amerika Bioqrafiya İnstitutu tərəfindən 2003-cü

ilin adamı, 2004-cü ildə isə elm və bəşəriyyət qarşısında xidmətlərinə görə Qızıl medala layiq görülmüş, Amerikanın "Albert Helson Marqus" fondu tərəfindən çap olunan "Dünyanın görkəmli adamları" ensiklopediyasının 23-cü cildində Məhəmməd Mehdiyev haqqında ətraflı məlumat verilib.

2008-ci ildə İnformatika sahəsində yüksək ixtisaslı kadr hazırlamaq məqsədi ilə onun rəhbərlik etdiyi Tətbiqi riyaziyyat və kibernetika fakültəsinin nəzdində Azərbaycan-Koreya mərkəzi yaradılmışdır.

2009-cu ildə BDU-nun 90 illiyi münasibəti ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 540 sayılı Sərəncamı ilə Azərbaycanda təhsilin və elmin inkişafındakı xidmətlərinə görə akademik Məhəmməd Mehdiyev "Əməkdar elm xadimi" fəxri adına, 2010-cu ildə Amerika Bioqrafiya İnstitutu tərəfindən "Öz ölkəsini dünyada şöhrətləndirən adam" nominasiyası üzrə Qızıl medala layiq görülmüş, İngiltərənin Kembridj Universiteti tərəfindən böyük elmi nailiyyətlərinə görə "Leonardo Da Vinçi almazı" medali ilə təltif olunmuşdur.

2013-cü ildə Kembridj Universitetinin "Fəxri doktoru" seçilmiş, "Mətbuatın dostu" Fəxri diplomu ilə təltif edilmiş, Avropa Şurasının "Elm və sənaye" palatası tərəfindən riyaziyyat və mexanika elminə verdiyi fundamental töhfələrə görə Qızıl medala layiq görülmüş, 2014-cü ildə isə Rusiya Təbiət Elmləri Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir.

Məhəmməd Mehdiyev keçmiş SSRİ-də bir çox doktorluq və namizədlik dissertasiyalarının rəsmi opponenti, respublikada doktorluq və namizədlik dissertasiyalarının müdafiəsi üzrə ixtisaslaşmış şuraların üzvü, 2007-2024-cü illərdə isə Bakı Dövlət Universitetinin nəzdində fəaliyyət göstərən Dissertasiya Şurasının sədri, Böyük Elmi Şuranın üzvü, "Xəbərlər" jurnalının baş redaktorunun müavini, AMEA-nın "Xəbərlər" (mexanika buraxılışı), Baku Mathematical Journal və Qaradəniz İqtisadi Əməkdaşlıq elmi mərkəzinin "Экологический вестник" elmi jurnallarının redaksiya heyətlərinin üzvüdür.

Məhəmməd müəllimin elmi rəhbərliyi ilə 20 elmlər namizədi və 2 elmlər doktoru hazırlamış, daim öz tələbələrinə yüksək tələbkarlıqla yanaşaraq, onların elmi potensialını artırmaqla, bir şəxsiyyət kimi formalaşmaları üçün də böyük səylər göstərmişdir. Onun elmi-pedaqoji fəaliyyəti gənclərə layiqli nümunədir.

O, 150-dən çox (xaricdə və respublikada) əsərin, o cümlədən, 4 monografiya (onlardan 2-si dünyanın nüfuzlu sayılan Springer nəşriyyatında dərc olunub), 1 dərslik, 4 dərs vəsaitinin, keçmiş qapalı mətbuatda çap olunmuş bir sıra əsərlərin müəllifidir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 25 noyabr 2019-cu il tarixli Sərəncamı ilə Bakı Dövlət Universitetinin 100 illiyi münasibəti ilə və Azərbaycanda təhsilin və elmin inkişafındakı xidmətlərinə görə "Şöhrət" ordeni ilə təltif edilmiş və BDU-nun 100-illiyinə həsr olunmuş Yubiley medalına layiq görülmüşdür.

Məhəmməd Mehdiyev qayğıkeş insan, yaxşı yoldaş və dost, ən çətin vəziyyətlərdə belə dəyanətini itirməyən müdrik bir ziyalıdır. Vətəni Azərbaycanın şərəfini həmişə əziz və uca tutur.

Biz Məhəmməd müəllimi şanlı yubileyi münasibəti ilə təbrik edir, ona möhkəm can sağlığı, uzun ömür və elmi fəaliyyətində müvəffəqiyyətlər arzulayırıq.

Misir MƏRDANOV
AMEA-nın müxbir üzvü,
Əməkdar elm xadimi,

Tamilla HƏSƏNOVA
riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucularından olan F.Xoyski dövlətçilik tariximizin parlaq simalarındandır. Onun həyat yolu vətəninə, xalqına sədaqətlə xidmət göstərən əməlləri ilə zəngindir. İntellekt və zəkasını müqəddəs iş üçün səfərbər edən bu böyük şəxsiyyət son-da şəhidlik zirvəsinə ucalır. F.Xoyskinin ictimai-siyasi fəaliyyətinə nəzər salsaq, onun ardıcıl olaraq bir-birini tamamlayan hökumət qərarlarının icrasının şahidi oluruq.

Fətəli xan Xoyskinin ictimai-siyasi fəaliyyətinin kulturoloji aspektləri

Müvəqqəti Milli Şuranın 1918-ci il mayın 28-də keçirilən iclasında Azərbaycanın müstəqilliyini bəyan edən akt qəbul olundu. Bu İstiqlal Bəyannaməsini imzalayan 24 nəfərdən biri F.Xoyski olmuşdur. Həmin iclasda Milli Şura F.Xoyskiyə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətini təşkil etməyi tapşırırdı. F.Xoyski bir saatlıq fasilədən sonra Milli Şuranın iclasına hökumətin tərkibini təqdim etmişdir. F.Xoyski burada Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Nazirlər Şurasının ilk Baş naziri və Daxili İşlər naziri vəzifələrinə təyin edilmişdir.

1918-ci il iyunun 17-də Azərbaycan Milli Şurasının göstərişinə əsasən, Fətəli xan Xoyskinin başçılığı ilə ikinci hökumət kabinəsi təşkil olunmuşdur. F.Xoyski ikinci hökumətdə də Baş nazir və Ədliyyə naziri vəzifələrini tutmuşdur.

F.Xoyski 1918-ci il dekabrın 26-da təşkil etdiyi III hökumət kabinəsində də Baş nazir və Xarici İşlər naziri vəzifəsini tuturdu.

1919-cu ilin mart ayında Fətəli xan Xoyskinin başçılıq etdiyi hökumət istefaya çıxmışdır.

Fətəli xan Xoyski Nazirlər Şurasının sədri N. Yusifbəylinin təşkil etdiyi beşinci hökumət kabinəsində Xarici İşlər naziri olmuşdur. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin beynəlxalq aləmdə və xarici dövlətlər tərəfindən tanınmasında Fətəli xan Xoyskinin əsaslı xidmətləri olmuşdur.

Məhz onun dövründə Azərbaycan dövlət orqanlarının özülü qoyulmuşdur. Müstəmləkə siyasətinin rəmzi olan Yelizavetpol şəhəri və quberniyasının yenidən Gəncə və Gəncə quberniyası adlandırılması, Qaryagin qəzasının Cəbrail qəzası adı ilə evəz edilməsi, çoxpartiyalı parlament sisteminin yaradılması, Azərbaycanın pul və poçt markalarının buraxılması, ana dilində məktəb və seminariyaların açılması Xoyskinin rəhbərlik etdiyi hökumət kabinetləri dövründə həyata keçirilməyə başlanmışdır.

Eyni zamanda bu dövrdə milli mədəniyyətin inkişafına ciddi əhəmiyyət verilməsi xüsusilə vurğulanmalıdır. Onu da vurğulamaq lazımdır ki, xalq Cümhuriyyəti hakimiyyət nümayəndələrinin daha doğrusu bu dövlətin qurucularının çoxu həmin dövrün mədəniyyətinin yaradıcıları olmuşdular. Şərq bənzərsinə söylənmiş mədəniyyətin oyanışı bir çox sahələrdə - elmdə, təhsildə, mətbuatda, nəsrə, poeziyada, dramaturgiyada, musiqidə və s. özünü göstərirdi. Azərbaycan dilinin dövlət dili elan edilməsi (1918), Bakı Dövlət Universiteti (1919), Azərbaycan Dövlət Teatrı (1919), "İstiqlal muzeyi" (1919), Teatr xadimləri cəmiyyəti (1919), Teatr üzrə ədəbiyyat komissiyası, Müsəlman mühərrir və ədiblər cəmiyyəti, "Yaşıl Qələm" ədəbi birliyinin, yüzlərlə məktəblərin açılması milli rəmzlər olan gerb, bayraq və himnin, dög və xatirə medallarının təsis edilməsi 200-ə yaxın qəzet və jurnalın nəşr olunması Bakının abadlaşdırılması üçün "şəhər Bağlar cəmiyyətinin təsis olunması, "İslam abidələrini sevməklə və qoruyanlar cəmiyyəti"-nin yaradılması, parlamentdə mətbuat haqqında qanunun qəbul edilməsi, Qorri seminarıyısının Azərbaycan bölməsinin Qazaxa köçürülməsi, 100 nəfər tələbənin ali təhsil almaq üçün xarici ölkələrə göndərilməsi, digər 100 nəfərin isə İstanbula göndərilmək üçün hazırlanması, teatr rəssamlığının müstəqil bir peşə kimi ayrılması, əlifba islahatı barədə konkret təkliflər irəli sürülməsi, dünya ədəbiyyatı klassiklərinin Azərbaycan dilinə tərcümə olunması - bütün bunlar Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasına yönəldilmiş böyük işlərinin yalnız qısa xülasəsi sayıla bilər.

Məlum olduğu kimi milli müstəqillik dövründə milli mədəniyyətin oyanışı istiqlal şüurunu və istiqlal hərəkatını hazırlayan formalaşdırıcı və istiqamətləndirən başlıca amilə çevrilmişdir. Azərbaycançılıq ideyası mədəniyyətdə, bədii ədəbiyyatda yaranmış, sonra isə dövlət quruculuğu gedişində həyata keçirilərək gerçəkləşmişdir. Məhz o illərdə mədəniyyətin oyanışı onun sonrakı intibahının hazırlanmasında güclü təkan rolunu oynamışdır.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra Xalq Cümhuriyyəti irsinə və ideyalarına yüksək qiymət verilmiş, milli dövlət qurucularının fəaliyyətinə qayğı və ehtiram diqqət mərkəzində olmuşdur.

1996-cı ilin mart ayında Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin Gürcüstana səfəri çox mətbələrlə işıq saldı. Ulu Öndərin tapşırığına əsasən, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin banilərindən biri və ilk baş naziri Fətəli xan Xoyskinin dağılmış, itib-batmaqda olan məzarı tapıldı, yararlı hala salındı və qəbri üzərində büstü ucaldıldı. Eləcə də görkəmli ziyalı Həsən bəy Ağayevin axirət evi əsaslı şəkildə abadlaşdırıldı. Səfər zamanı Heydər Əliyev Tbilisinin müstəqil başında Azərbaycan ziyalılarının məzarlarını ziyarət etdi. Fətəli xan Xoyskinin büstünün açılışına qatıldı.

Hazırda bu siyasi kurs Prezident İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin banilərindən biri Fətəli xan Xoyskinin 150 illik yubileyinin keçirilməsi barədə imzaladığı sərəncam buna nümunədir.

Fətəli xan Xoyski XX əsrin əvvəllərindən milli-mədəni intibahını yaşayan Azərbaycan xalqının azadlığı və istiqlalıyətini naminə hərəkatda üzərinə götürdü-yü çətin vəziyyəti şəərəflə yerinə yetirmiş fədakar ziyalıları nəslinin parlaq nümayəndəsidir. Geniş dünyagörüşlü, cəsəretli, vətənpərvər şəxsiyyət və böyük siyasi xadim kimi o, daim Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda mübarizənin ön cərgələrində mövqə tutmuş, tarixi "İstiqlal Bəyannaməsi"-ni imzalayanlardan biri olmuşdur. Sözügedən sərəncamda deyildiyi kimi: "Fətəli xan Xoyskinin rəhbərlik etdiyi hökumət kabinetləri Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ilk addımlarını atdığı vaxtdan etibarən demokratik dövlət idarəçiliyinin təşkili istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirmiş, iqtisadiyyat, mədəniyyət, təhsil, səhiyyə və hərbi quruculuq sahələrində mühüm nailiyyətlər qazanmış, Azərbaycanın müstəqilliyinin xarici dövlətlər tərəfindən tanınması və diplomatik münasibətlərinin yaradılması işinə layiqli töhfələr vermişdir".

Namiq ABBASOV
AMEA Memarlıq və incəsənət İnstitutu
kulturologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Azərbaycan-Türkiyə Beynəlxalq Arxeoloji Ekspedisiyasının İğdirda 2026-cı il tədqiqatları

Türkiyə Respublikasının İğdir vilayətinin Mərkəz, Karakoyunlu və Aralıq rayonlarında fəaliyyət göstərən Azərbaycan-Türkiyə beynəlxalq arxeoloji ekspedisiyasının üçüncü tədqiqat mövsümü uğurla başa çatıb. 2024-cü ildən fəaliyyət göstərən Ekspedisiyaya AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun şöbə müdiri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Müzəffər Hüseynov rəhbərlik edib.

Bəşillik layihə çərçivəsində həyata keçirilən builk araşdırmalar mühüm elmi nəticələrlə yadda qalıb. Tədqiqatlar AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu ilə Türkiyənin müxtəlif universitetlərini təmsil edən mütəxəssislərin birgə əməkdaşlığı əsasında aparılıb.

Layihə Türkiyə Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin rəsmi icazəsi, AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin və Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun direktoru Fərhad Quliyevin dəstəyi ilə həyata keçirilib. Çöl tədqiqatları Türkiyə Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin Mədəniyyət Varlıqları və Muzeylər Baş İdarəsinin 27 iyul 2026-cı il tarixli müvafiq icazəsi əsasında aparılıb.

Azərbaycanlı arxeoloqun rəhbərliyi ilə xarici ölkə ərazisində həyata keçirilən ilk beynəlxalq arxeoloji tədqiqat layihəsi olan bu ekspedisiya Azərbaycan və Türkiyə arasında arxeologiya sahəsində elmi əməkdaşlığın yeni istiqamətinin əsasını qoyur.

Çöl tədqiqatlarına başlanmazdan əvvəl İğdir Vilayət Mədəniyyət və Turizm Müdirliyi, İğdir Vilayət Jandarma Komandanlığı və İğdir Muzeyi ziyarət edilib, aidliyyəti qurumlara layihənin məqsədləri və tədqiqat proqramı haqqında ətraflı məlumat verilib. Bununla yanaşı, İğdir valisi və İğdir Universitetinin rektoru ilə keçirilən görüşlərdə vilayətin tarixi-arxeoloji irsi, bölgədə həyata keçiriləcək gələcək tədqiqatların perspektivləri, bu araşdırmaların regionun mədəni həyatına və turizmin inkişafına verə biləcəyi töhfələr, eləcə də elmi əməkdaşlığın genişləndirilməsi imkanları müzakirə olunub.

2026-cı il tədqiqatları çərçivəsində İğdirin Mərkəz rayonuna bağlı Melekli qəsəbəsinin şərqində Karakoyunlu rayonunun qərbi ərazisindəki yüksək düzənliklərdə, eləcə də Ağrı dağının şimal ətəklərində yerləşən lava mənşəli tepələrdə ümumilikdə 14,8 km² ərazini əhatə edən arxeoloji tədqiqatlar aparılmışdır. Sistemativ araşdırma proqramına uyğun olaraq, sərhədləri əvvəlcədən müəyyənləşdirilmiş sahələrdə ətraflı çöl tədqiqatları həyata keçirilmişdir. Beləliklə, 2024-2026-cı illərdə İğdir düzənliyinin şərq hissəsində ümumilikdə 388,31 km² ərazi sistemativ şəkildə tədqiq olunmuşdur.

2024-2025-ci illərdə tədqiq edilmiş Son Tunc-Erkən Dəmir dövrünə aid Kasımtığı (Melekli) qala şəhərində təkrar araşdırmalar aparılmışdır. Abidənin sərhədlərinin dəqiqləşdirilməsi istiqamətində işlər görülmüşdür. Qala şəhərinin təxminən 5,6 km² ərazini əhatə etdiyi müəyyənləşdirilmiş, onun planının hazırlanması və topoqrafik tədqiqatların tamamlanması növbəti tədqiqat mövsümünə planlaşdırılmışdır. Arxeoloji qalıqların müşahidə edilən sərhədləri peyk təsvirləri üzərində işarələnmiş, ərazi fotoşekillərlə sənədləşdirilmişdir.

Çanakkale Düzü-Kurt Bucağı-Koruk Düzü ərazilərində yerləşən kurqan nekropolunda tədqiqatlar davam etdirilmişdir. Təxminən 14 km² sahəyə yayılan kurqan-

ların sərhədləri peyk təsvirləri əsasında müəyyənləşdirilmiş və fotoşekillərlə sənədləşdirilmişdir.

Söğütlü-Gölyüzü Son Xalkolit dövrü yaşayış yerində və Karakoyunlu-Tepenin Dibi təpə yaşayış yerində aparılan araşdırmalar nəticəsində abidələrin müşahidə edilən sərhədləri müəyyənləşdirilmiş, sənədləşdirmə işləri tamamlanmışdır. Karakoyunlu-Tepenin Dibi yaşayış yerində Xalkolit, Erkən Tunc və Dəmir dövrlərinə aid saxsı qab fraqmentləri qeydə alınmışdır. Səth tapıntıları arasında sayca üstünlüyü Xalkolit dövrünə aid keramika nümunələri təşkil edir.

İğdirda aparılan arxeoloji tədqiqatlar Son Xalkolit dövründən Əhəmənilər dövrünədək uzanan geniş xronoloji mərhələyə aid yaşayış yerlərinin mövcudluğunu müəyyənləşdirməyə imkan verib. Əldə olunan nəticələr İğdir bölgəsinin Şərqi Anadolu, Cənubi Qafqaz və Şimal-Qərbi İran ərazisindəki tarixi-mədəni əlaqələrin öyrənilməsində mühüm mövqeyə malik olduğunu göstərir.

İğdir abidələrinin Naxçıvandakı I Kültəpə, II Kültəpə, Oçular təpəsi, I Maxta, II Maxta, Şahtaxtı, Kolanı və Oğlanqala kimi arxeoloji abidələrlə müqayisəli təhlili məskunlaşma ənənələri, keramika istehsalı, təsərrüfat fəaliyyəti, müdafiə sistemləri və təbii ehtiyatlardan istifadə baxımından bir sıra ortaq xüsusiyyətləri üzə çıxarıb. Xüsusilə Oğlanqala Dəmir dövründə regional məskunlaşma sisteminin, siyasi təşkilatlanma proseslərinin və strateji kommunikasiya marşrutlarına nəzarət mexanizmlərinin öyrənilməsi baxımından mühüm müqayisəli nümunə kimi çıxış edir.

Araşdırmalar İğdir-Naxçıvan xətti boyunca mədəni və iqtisadi əlaqələrin davamlılığını göstərsə də, müəyyən edilmiş oxşarlıqların birbaşa mədəni ötürülmə, əhəli hərəkətililiyi və ya ortaq mədəni ənənələrlə əlaqələndirilməsi əlavə elmi əsaslandırma tələb edir. Bu baxımdan gələcək müqayisəli araşdırmaların xronoloji, stratiqrafik, məkan, texnoloji və arxeometrik məlumatlarla dəstəklənməsi mühüm əhəmiyyət daşıyır. Ümumilikdə, İğdir-Naxçıvan xətti regional arxeoloji proseslərin və ortaq sivilizasiya irsinin öyrənilməsində mühüm tarixi-mədəni körpü rolunu oynayır.

Tədqiqatlar zamanı yaşayış yerlərinin topoqrafik xüsusiyyətləri və yer səthində müşahidə olunan memarlıq qalıqları sənədləşdirilib. Keramika nümunələri, obsidian parçaları və daş alətlər yerində qeydə alınıb, fotoşekilləri çəkilib və qrafik təsvirləri hazırlanıb. Toplanmış məlumatların rəqəmsallaşdırılması, xəritələşdirilməsi və kataloqlaşdırılması, eləcə də gündəlik hesabların hazırlanması laboratoriya şəraitində davam etdirilib. Eyni zamanda tədqiqat ərazilərinin dron vasitəsilə foto və video çəkilişləri aparılıb, əldə olunan materiallar əsasında rəqəmsal arxiv yaradılıb.

Tədqiqatçıların fikrincə, həyata keçirilən araşdırmalar Azərbaycan və Türkiyə arxeoloqları arasında elmi əməkdaşlığın mühüm mərhələsini təşkil etməklə yanaşı, bölgənin ortaq tarixi-mədəni irsinin öyrənilməsinə, sənədləşdirilməsinə, elmi dövrüyyəyə daxil edilməsinə və qorunmasına əhəmiyyətli töhfə verəcək.

Arxeoloji tədqiqatların 2027-ci ildə də davam etdirilməsi nəzərdə tutulur.

Müzəffər HÜSEYNOV

AMEA Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun Orta və Son Tunc dövrü arxeologiyası şöbəsinin müdiri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

ELAN-MÜSABİQƏ

"Şəhərsalmanın ekoloji, bioloji və tibbi aspektləri: dayanıqlı və sağlam urban mühit" mövzusunda beynəlxalq elmi simpozium keçiriləcək

AR ETN Molekulyar Biologiya İnstitutu PHŞ və AMEA-nın Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin birgə təşkilatçılığı ilə "Şəhərsalmanın ekoloji, bioloji və tibbi aspektləri: dayanıqlı və sağlam urban mühit" mövzusunda beynəlxalq elmi simpozium 15-16 oktyabr 2026-cı il tarixlərində keçiriləcəkdir.

Tezisləri ingilis və ya Azərbaycan dillərində aşağıdakı qaydalara uyğun şəkildə hazırlayıb 5 oktyabr 2026-cı il tarixinə qədər timbb@imbb.science.az elektron ünvanına göndərmək lazımdır.

Konfransın mövzuları:

- Şəhər mühiti və insan sağlamlığı: molekulyar-genetik və sistemli yanaşmalar
- Şəhər mühitində ekoloji risklər: fraqmentasiya, çirklənmə və səs-küy amilləri
- Şəhər biomüxtəlifliyi və ekosistem davamlılığı
- Yaşıl infrastruktur və bioadaptiv memarlıq
- Sağlam və dayanıqlı şəhər modelləri
- Urban stres və psixi sağlamlıq problemləri
- Şəhər mühitinə xas yoluxucu və qeyri-yoluxucu xəstəliklər, profilaktik urban yaşayışlar
- Ekoloji təhlükəsiz şəhərlər üçün innovativ və normativ-hüquqi həllər

Diqqət: Tezislər orijinal tədqiqatları əks etdirməlidir! Hər bir tezis plagiat və Si-yə görə yoxlanılacaqdır.

Məruzə tezislərinin tərtib olunma qaydaları:

Tezisin adından yuxarıda sağdan aid olduğu seksiyanın nömrəsi göstərilir və sonra bir sətir buraxılır.

Tezisin mətni:

Tezislər Microsoft Word A4 formatında, Arial 12 pt şrifti ilə (sahələr: hər tərəfdən 2 sm qoyulmaqla), sətirlərarası 1,15 olmaqla, ən çoxu 3 səhifə həcmində olmalıdır.

Abzaslar arasında məsafə qoyulmur, mətn hər iki tərəfdən düzləndirilir.

Tezisin adı ortadan böyük hərflərlə BOLD (qara) şriftlə, bir sətir buraxıldıqdan sonra növbəti sətirdə ortadan BOLD şriftlə müəlliflərin ad və soyadları (baş hərfləri böyük; ad açıq yazılır), bir sətir buraxıldıqdan sonra ortadan kursivlə hər müəllifin iş yeri, ünvanı, ölkəsi, əlaqə saxlanılacaq müəllifin e-mail ünvanı verilir (bu şəxsin soyadından sonra və e-mail ünvanından əvvəl yuxarıda * işarəsi qoyulur).

Bir sətir buraxıldıqdan sonra abzasdan (abzas - 1 sm) adi şriftlə əsas mətn başlanılır.

Tezislər orijinal tədqiqat işlərinin nəticələrini əks etdirməlidir. Tezis təqdim edən şəxslər konfransda çıxış etməlidirlər. Tezisdə ədəbiyyat siyahısı, şəkillər və cədvəllər verilmir.

Tezislər plagiat proqramında yoxlanılacaqdır.

Dilçilik İnstitutu

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu Sosiolinqvistika və psixolinqvistika və Azərbaycan dialektologiyası şöbələri üzrə vakant yerləri tutmaq üçün müsabiqə elan edir.

Sosiolinqvistika və psixolinqvistika şöbəsi üzrə

baş elmi işçi - 1 yer,

kiçik elmi işçi - 1 yer,

Azərbaycan dialektologiyası şöbəsi üzrə

aparıcı elmi işçi - 3 yer,

Müasir Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti şöbəsi üzrə

aparıcı elmi işçi - 1 yer.

Müsabiqədə magistrlər, filologiya üzrə fəlsəfə və elmlər doktorları iştirak edə bilərlər. Sənədlər müsabiqənin tələblərinə uyğun olaraq, elan dərc edilən gündən etibarən 1 ay müddətində elmi katibliyə təqdim edilməlidir.

**Ünvan: AZ1143, Bakı ş.,
H.Cavid pr., 115, V mərtəbə Elmi katib: (+994 12) 5372088**

Şəki Regional Elmi Mərkəzi

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Şəki Regional Elmi Mərkəzi Ədəbi-mədəni mühit və folklor şöbəsinə şöbə rəhbəri vəzifəsinə müsabiqə elan edir.

- Azərbaycan dilində səliss yazılı və şifahi nitq.

Təqdim olunmalı sənədlər

- Rəhbərliyin adına ərizə;
- Şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti;
- Diplomların surəti;
- Əmək kitabçasının surəti;
- Kadr uçotu vərəqi;
- Elmi materialların surəti.

Müsabiqədə ixtisası üzrə ən azı 5 il əmək stajı olan elmlər doktorları və fəlsəfə doktorları iştirak edə bilərlər.

Namizədlərdən aşağıdakılar tələb olunur:

- Azərbaycan ədəbiyyatı, folkloru və ədəbi-mədəni irsi üzrə geniş bilik;
- Ədəbiyyatşünaslıq, folklorşünaslıq və filologiya və əlaqəli sahələr üzrə elmi və peşəkar təcrübə;
- Elmi-tədqiqat və təşkilati iş bacarığı;
- Komanda ilə işləmək və şöbənin fəaliyyətini səmərəli təşkil etmək təcrübəsi;
- Elmi məqalələrin hazırlanması, tədqiqatların aparılması, habelə regional ədəbi-mədəni irsin və folklor nümunələrinin toplanması, tədqiqı, qorunması və təbliği istiqamətində layihələrin hazırlanması bacarığı;

Sənədlər müsabiqənin tələblərinə uyğun olaraq AMEA-nın "Elm" qəzetində elan dərc edildiyi gündən etibarən 1 ay müddətində aşağıdakı ünvana təqdim edilməlidir:

**Ünvan: AZ5500, Şəki şəhəri, L. Abdullayev küçəsi, 24.
Əlavə məlumat üçün:
(+994 24) 246 05 04
(+994 24) 246 04 11
(012) 585 35 83
Elektron poçt:
shrem@science.az
shrem@mail.ru**

Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Arif Həşimov, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Tiraj: 1000

Война и мир: реалии Азербайджана

Обеспечение территориальной целостности нашей страны создало новую динамику в регионе

В Главном здании Академии наук Азербайджана при организации отделений гуманитарных и общественных наук НАНА состоялась научная конференция "Война и мир: реалии Азербайджана", посвященная 27 Сентября - Дню памяти. Вначале минутой молчания была почтена память шехидов, которые пожертвовали своей жизнью в борьбе за территориальную целостность Азербайджана.

Открывая мероприятие вступительным словом, президент НАНА академик Иса Габиббейли заявил, что после восстановления независимости Азербайджанское государство, укрепив свое экономическое могущество, добилось значительных успехов во всех сферах, в том числе и в области формирования сильной армии.

Подчеркнув, что 30-летняя борьба Азербайджана за справедливость завершилась 44-дневной Отечественной войной и Великой Победой, академик отметил, что армия Азербайджана под руководством Президента страны, победоносного Верховного главнокомандующего Ильхама Алиева одержала полную победу над оккупантами, и после этого начался новый этап в истории развития республики.

Дальновидная инициатива за мир и безопасность

Президент Ильхам Алиев, продолжил академик Иса Габиббейли,

вошёл в многовековую историю Азербайджана в качестве лидера, обеспечившего победу, в мировой истории нет второго примера, когда 30-летняя борьба завершилась бы в столь короткие сроки победой, это великое событие - новая страница, которую глава нашего государства вписал в военную историю и Азербайджана, и всего мира.

Руководитель НАНА сообщил, что Вторая Карабахская война завершилась антитеррористическими мероприятиями в сентябре 2023 года, которые длились 23 часа 43 минуты, наши территории были полностью очищены от сепаратистов и незаконных вооруженных формирований: "В настоящее время трехцветный Государственный флаг Азербайджана гордо развевается на всей суверенной территории страны, в том числе на освобожденных от оккупации регионах - Шуше, Ханкенди, Лачыне, Кяльбаджаре и т.д. Азербайджанский народ благодарен победоносному Верховному главнокомандующему за это историческое событие, за эту решительную Победу".

Отметив, что обеспечение нашей территориальной целостности создало новую динамику в регионе, академик Иса Габиббейли добавил, что в настоящее время понятие "Зангезурский коридор" стало важным геополитическим фактором: Зангезурский коридор, который объединяет многие страны от Китая до Европы - это дальновидная инициатива Президента Азербайджанской Республики, которая обеспечит безопасность и будет способствовать расширению сотрудничества и экономическому развитию.

Новый этап в истории Азербайджана

В заключение своего выступления академик Иса Габиббейли выразил уверенность, что доклады, которые будут представлены на конференции, и научные дискуссии внесут свой вклад в ещё более глубокое изучение и широкое освещение истории нашей Победы.

На научной конференции выступили с докладами директор Института истории и этнологии имени А.А.Бакиханова (ИИЭ) НАНА профессор Керим Шукюров ("Летопись победы победоносного Верховного главнокомандующего: от войны к миру"), главный научный

сотрудник отдела истории Кавказа указанного института профессор Маис Амрахов ("Великая историческая Победа и гарантия суверенитета за 44 дня"), заведомом истории Азербайджанской Республики ИИЭ доктор философии по истории, доцент Гюнель Мусаева ("Исторические уроки пути, ведущего к великой Победе") и старший научный сотрудник этого отдела Айнур Керимли ("44-дневная война - новый этап в истории Азербайджана").

Отметим, что на мероприятии также были прослушаны доклады заместителя директора Института архитектуры и искусства НАНА по научной работе доктора философии по искусствоведению, доцента Хазара Зейналова "Тема Карабаха и Великого возвращения в искусстве Азербайджана" и главного научного сотрудника отдела азербайджанской литературы периода независимости Института литературы имени Низами Гянджеви НАНА доктора филологических наук, доцента Марзии Наджафовой ("Поэтическое торжество Победы в Карабахе").

Историческое значение Победы

В выступлениях говорилось об историческом значении 44-дневной Отечественной войны в восстановлении территориальной целостности и суверенитета Азербайджана, важных историко-политических этапах пути, ведущего к Победе, формировании новых реалий в Карабахе и сути процесса Великого возвращения. В то же время докладчики поделились своими мыслями об отражении темы Карабаха в азербайджанской литературе и искусстве, новом содержании, которое Отечественная война создала в национальной памяти и художественном творчестве, и т.д.

Таким образом, азербайджанские земли, которые армянские воинские формирования постепенно захватили в течение четырех лет и, удерживая их около 30 лет под оккупацией, возводили здесь мощные военные укрепления, заграждения, оборонительные линии, были освобождены за 44 дня. Территориальная целостность Азербайджанской Республики была восстановлена, армяно-азербайджанский конфликт стал историей.

Одержав в Отечественной войне блестящую победу, Азербайджан нанес поражение Армении и положил конец оккупации. Каждый из этих 44 дней - славная история Азербайджана.

Отечественная война также получила в мировой военной науке название "войны XXI века". В условиях трудного рельефа победоносная Азербайджанская армия продемонстрировала истинный профессионализм, мастерство, непоколебимую решимость перед сложными укреплениями, десятилетиями возводимыми противником, а главное, с бесконечной любовью к Родине доказала всему миру, что в любых условиях готова к всяческому самопожертвованию ради нее.

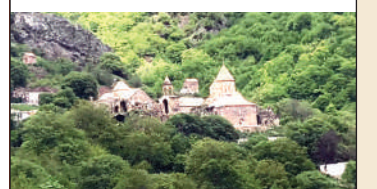
Институт литературы: даты и фотографии

стр. 10 ➡

Ценные образцы религии и литературы

стр. 10 ➡

Опираясь на научные факты

стр. 11 ➡

Academician Isa Habibbeyli: "The Claims Put Forward by Armenians Regarding the Monuments of Caucasian Albania Are Completely Groundless"

page 12 ➡

Обсуждены перспективы сотрудничества

Академик Иса Габиббейли встретился с делегацией гонконгских ученых

Президент НАНА академик Иса Габиббейли встретился с находящейся с визитом в нашей стране делегацией во главе с президентом Академии Core (The International Core Academy of Sciences and Humanities, Гонконг, Китайская Народная Республика) академиком Ди Цзяном.

В ходе встречи, которая проходила в Главном здании НАНА, академик Иса Габиббейли сообщил, что в последние годы взаимоотношения между Азербайджаном и Китаем достигли уровня стратегического партнерства, политические, экономические, научные и культурные связи между нашими странами расширяются.

Сказав, что НАНА придает особое значение развитию связей с академическими структурами Китая, академик Иса Габиббейли добавил, что в последние годы НАНА тесно сотрудничает с Китайской академией социальных наук, Хэбэйской академией общественных наук, гонконгской Академией Core, Пекин-

ким университетом иностранных языков, Хэбэйским педагогическим университетом и т.д., а в Институте литературы имени Низами Гянджеви НАНА функционирует Центр китайских исследований.

Развиваться в новых направлениях

Напомнив о своей поездке в Китай, в том числе о посещении Академии Core, руководитель НАНА поздравил профессора Ди Цзяна с избранием на пост президента гонконгской Академии Core и выразил уверенность, что двусторонняя встреча приведет к ещё большему расширению научных связей между академиями.

В свою очередь, профессор Ди Цзян поблагодарил руководство НАНА за гостеприимство и отметил, что высокий уровень межгосударственных отношений между Азербайджаном и Китаем создает широкие возможности и для развития научного сотрудничества. Он подчеркнул, что необходимо разви-

вать научные связи в новых направлениях.

Во время встречи также были обсуждены такие вопросы, как ещё большее укрепление связей между учеными двух стран, реализация совместных проектов и проведение совместных исследований, организация научных мероприятий, подготовка научных изданий и перспективы сотрудничества в других сферах.

Затем профессор Ди Цзян вручил академику-секретарю НАНА академику Арифу Гашимову диплом и сертификат действительного члена гонконгской Академии Core.

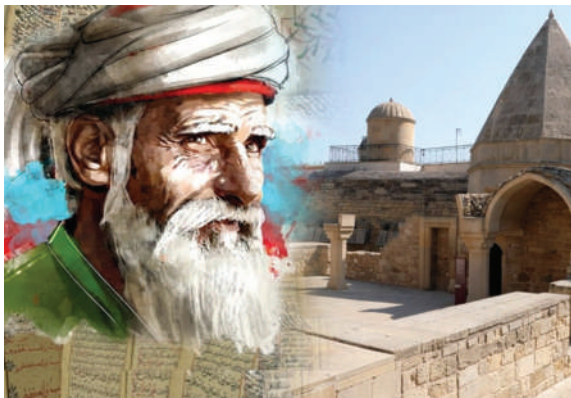
Делегация гонконгской Академии Core в сопровождении президента НАНА академика Исы Габиббейли также побывала в Габалинском районе. Гости посетили Габалинский археологический центр и ознакомились с археологическими раскопками, которые ведутся на территории района. Руководители Габалинской археологической экспедиции - доктор исторических наук, профессор Гафар Джабиев и доктор философии по истории Джейхун Эмнини подробно рассказали гостям о проводимых раскопках работ и многовековой истории обнаруженных здесь образцов материальной культуры.

Помимо этого, китайская делегация посетила и Албанскую церковь, расположенную в поселке Нидж Габалинского района.

В составе делегации были член Исполнительного совета гонконгской Академии Core профессор Ли Лэй, исполнительный заместитель руководителя Генерального секретариата профессор Раймонд Ж. Ву и сотрудник академии Лу Май.

Ценные образцы религии и литературы

Наследие Сейида Яхьи Бакуви - золотая страница в истории азербайджанской философии

Жизнь и творчество азербайджанского суфийского мыслителя XV века Сейида Яхьи Бакуви на протяжении веков привлекали внимание исследователей. Богатое художественно-философское наследие Сейида Яхьи Бакуви, видного представителя ордена Халватия, изучалось рядом ученых и исследователей в Азербайджане и Турции.

Об этом заявила ведущий научный сотрудник Института литературы имени Низами Гянджеви НАНА, доктор философии по филологии доцент Захра Аллахвердиева. Ученый отметила, что Сеид Яхья Бакуви является одним из представителей сформировавшейся и развивавшейся в городах Ширван и Баку с IX по XII века богатой литературно-философской среды, которая достигла нового этапа с появлением концепции Халватия в XV веке. "Сейид Яхья Бакуви, родившийся в Шамахи примерно в конце XIV века, жил в Баку с 1420 года и провел здесь большую часть своей жизни. Политическая, экономическая, литературная и философская среда Баку приобрела большую известность в XI-XII веках, во время правления Ширваншахов. Положение Баку, развивавшегося как столица Ширваншахов, отражено в исторических источниках и поэзии того периода. В XV веке литературная среда Баку сохраняла свои национально-духовные, философские ценности, величие", - подчеркнула З.Аллахвердиева.

Глубже изучать наследие

Ученый также отметила, что в произведении "Хадийт-уль-ихван" Мехмета Назми Эфенди, жившего в XVII веке, сообщается, что Сеид Яхья Бакуви долгое время проповедовал в Баку идеи халватийского тариката, воспринимал мюридов и скончался здесь. "Деятельность Сейида Яхьи Бакуви, связанная с Баку, свидетельствует о тесной связи его иршадской традиции и научно-философских встреч с интеллектуальной средой города. С этой точки зрения Баку можно рассматривать не только как место, где он жил, но и как важную культурную среду, в которой формировались его творчество и духовно-философское наследие", - добавила ученый и подчеркнула, что такие произведения Сейида Яхьи Бакуви, как "Шифауль-асрар" ("Исцеление тайн"), "Асраут-талибин" ("Тайны ищущих"), "Маназил-уль-ашикин" ("Возможности влюбленных"), "Кашфуль-гулуб" ("Раскрытие сердец"), "Румузуль-ишарат" ("Символы знаков"), "Макарим-уль-ахлак" ("Благородство нравов") и другие являются ценными образцами азербайджанской религиозно-философской литературы. "В творчестве Сейида Яхьи Бакуви важное место занимают и художественные образцы. Особое значение в эпической традиции азербайджанской поэзии имеет его произведение "Гисейи-Мансур", посвященное Халладжу Мансуру. В нем привлекают особенности народного языка, высокие художественные средства выражения и символы", - отметила З.Аллахвердиева и подчеркнула, что ярким примером является также отрывок из произведения "Гисейи-Мансур", где описывается забивание камнями Халладжа Мансура. По словам ученого, использованное в произведении выражение "йекрен" имеет символическое значение и выражает идею единства человека с Богом.

Захра Аллахвердиева отметила, что творческое наследие Сейида Яхьи Бакуви составляет одно из важных направлений в истории азербайджанской философской и литературной мысли: "Его труды - это богатые и ценные страницы истории нашей религиозно-философской мысли, которые еще не были полностью изучены. Более широкое изучение этого наследия может позволить глубже исследовать место Сейида Яхьи Бакуви в истории азербайджанской и восточной философской мысли в целом".

Коллектив НАНА посетил Парк Победы

27 сентября в Азербайджане отмечается День памяти. В связи с этим президент Национальной академии наук Азербайджана академик Иса Габиббейли, члены Президиума НАНА, руководители и молодые ученые научных учреждений и организаций Академии наук посетили Парк Победы в Баку.

Представители научной общественности возложили букеты цветов к установленному в Парке Победы Мемориалу и почтили светлую память шехидов, пожертвовавших своей жизнью во имя территориальной целостности Азербайджана.

Институт литературы: даты и фотографии

Президент НАНА академик Иса Габиббейли принял участие и выступил на юбилее Института грузинской литературы

В столице Грузии Тбилиси состоялся XVIII Международный симпозиум "Современные проблемы в литературоведении", посвященный 90-летию со дня основания Института грузинской литературы имени Шота Руставели.

На торжественной церемонии открытия, которая проходила в Тбилиском государственном университете имени Иванэ Джавахишвили, со вступительной речью выступили президент НАНА академик Иса Габиббейли, ректор ТГУ академик Джаба Самушия, заместитель министра образования, науки и молодежи доктор наук Звиад Габисония, декан гуманитарного факультета ТГУ профессор Дареджан Твалтвадзе, профессор ТГУ академик Элгуджа Хинтибидзе и директор Национальной библиотеки парламента Грузии доктор наук Константин Гамсахурдия.

В выступлениях говорилось о перспективах регионального и международного академического сотрудничества.

На церемонии открытия симпозиума был заслушан доклад директора Института грузинской литературы имени Шота Руставели профессора Иры Ратиани "Институт грузинской литературы-90: Путь и основные этапы".

На пленарном заседании с докладом также выступил профессор Токийского университета Хикару Фуджи. В рамках мероприятия в музее университета гости побывали на презентации книги "Институт литературы: даты и фотографии", посвященной юбилею института, и ознакомились с фото-выставкой.

О перспективах академического сотрудничества

Во второй день юбилейных мероприятий в зале заседаний Института грузинской литературы имени Шота Руставели был организован круглый стол на тему "Академическое сотрудничество между исследователями центрами по национальным литературам и его перспективы". Модератором заседания была профессор Ирма Ратиани. В мероприятии приняли участие ученые из различных стран мира и представители научной общественности региона.

В ходе заседания президент НАНА, директор Института литературы имени Низами Гянджеви академик Иса Габиббейли выступил с обширным докладом, в котором отметил, что азербайджано-грузинские научные связи, опирающиеся на многолетние исторические традиции, сегодня продолжают развиваться на высоком уровне. Он также рассказал о мероприятиях, которые реализуются в рамках двустороннего сотрудничества и подчеркнул, что необходимо ещё больше развивать научные связи между Институтом литературы имени Низами Гянджеви НАНА и Институтом грузинской литературы имени Шота Руставели.

Далее мероприятие продолжило свою работу в формате панельных заседаний. Наряду с учеными Азербайджана и Грузии, в международном симпозиуме принимали участие ученые и исследователи из Турции, Узбекистана, Японии, России, Франции, Болгарии, Польши, Украины, Литвы, Латвии, Словении, Сербии и других стран. В ходе мероприятия были прослушаны более 130-ти научных докладов.

Во время выступлений обсуждались такие вопросы, как совместное изучение национальных литератур на международном уровне, программы межинститутского научного обмена, реализация совместных проектов в будущем и т.д.

В рамках культурной программы гости посетили один из старейших исторических городов Грузии - Мцхету.

Опираясь на научные факты

Масштабные исследования археологов позволяют разоблачить ложь армян

В Национальной академии наук Азербайджана состоялась научная конференция "Албанские памятники на территории Карабахского региона Азербайджана: историческая реальность и армянские фальсификации".

Открывая конференцию вступительной речью, президент НАНА академик Иса Габиббейли сообщил, что попытки армян отнести мнимые надписи на поверхности памятников к древним векам явно свидетельствуют о том, что они встали на путь фальсификации и древней истории, и ближайшего прошлого: "Армяне совершают по отношению к историческим памятникам грубые манипуляции, на их поверхности наносятся лживые надписи (китабе). А настоящие китабе в свое время были похищены и вывезены в Иреван, изменены, настоящие тексты надписей были искажены. Даже в последнее время эти памятники умышленно повреждаются, делаются попытки создать ложное впечатление, будто они относятся к армянскому наследию. Все это - очередной наглядный пример фальсификаций и необоснованных претензий армянской стороны на историю Кавказской Албании".

В соответствии с требованиями времени

Отметив, что после освобождения наших земель от оккупации Институт археологии и антропологии (ИАА) НАНА возобновил археологические экспедиции и проводит широкомасштабные раскопки на этих территориях, глава НАНА добавил, что в соответствии с требованиями периода независимости наши ученые ведут глубокие и научно обоснованные исследования, связанные с памятниками Кавказской Албании: "Раскрытие научных фактов именно в данной сфере серьезно волнует армянскую сторону. По этой причине активирована деятельность армян, направленная на фальсификацию исторических фактов, в последнее время выдвигаются искусственные и необоснованные претензии, направленные на присвоение древних албанских памятников на территории освобожденных Карабаха и Восточного Зангезура и введение международной общественности в заблуждение".

Создавшаяся ситуация, продолжил руководитель НАНА, ставит перед нашими учеными важные и неотложные задачи - оперативно и решительно отвечать на каждую необоснованную претензию, а также ещё больше расширить системные, фундаментальные исследования, связанные с Кавказской Албанией.

Академик Иса Габиббейли отметил, что в настоящее время в институтах истории и этнологии, а также археологии и антропологии функционируют специализированные отделы, в которых ведутся исследования в связи с наследием Кавказской Албании. Наряду с этим, ранее при организации Бакинского международного центра мультикультурализма и по инициативе Института истории и этнологии (ИИЭ) были организованы онлайн-уроки по изучению древнего албанского языка. Подобные инициативы имеют особое значение с точки зрения передачи новым поколениям глубоких знаний о настоящих корнях нашей исторической культуры и защиты научных истин.

Преступления против нашего наследия

Затем директор ИАА доцент Фархад Гулиев выступил с докладом "Попытки армян сфальсифицировать памятники Ка-

рабаха и Зангезура и исторические реалии", в котором рассказал о мероприятиях, реализованных в сфере объективного изучения археологических материалов, обнаруженных во время исследования историко-культурных памятников на территории Карабаха и Зангезура.

Он также отметил, что сразу после освобождения Карабаха и Восточного Зангезура от оккупации на этих территориях начали функционировать археологические экспедиции, которые представили вниманию общественности первые результаты исследований и классификацию преступлений армянских оккупантов по отношению к памятникам Азербайджана.

Кроме того, в ходе исследований выяснилось, что одно из преступлений, которые в период оккупации систематически и целенаправленно совершались армянами против наследия Азербайджана, заключалось в попытках привязать поселения и курганы периода бронзы и более ранних этапов к предкам армян посредством лживых археогенетических исследований и в создании ложного мнения о том, что якобы древнейшими жителями этого региона были армяне. Второе преступление - насильственное изменение деталей архитектуры албанских храмов и монастырей, относящихся к христианскому периоду, то есть проведение политики арменизации и григорианизации с религиозной и культурной точек зрения. Третье преступление - уничтожение мечетей и кладбищ, принадлежавших азербайджанскому народу, а также преподнесение памятников, которые они не смогли уничтожить, в качестве наследия не азербайджанцев, а якобы других мусульманских народов, особенно иранской культуры.

Историческую правду не скрывать

Ученый подчеркнул, что азербайджанские археологи уже приступили к широкомасштабным исследованиям в Ходжавендском, Кяльбаджарском и Агдеринском районах. Археологические раскопки, которые ведутся на территории дворцового комплекса албанских князей и албанских христианских памятников в Государственном историко-архитектурном и природном заповеднике "Туг" в Ходжавендском районе, а также в селах Гадрут и Чаначы, позволяют разоблачить ложь армян, опираясь на научные факты.

Во время презентации "О материальном культурном наследии Кавказской Албании" заведомо истории Атропатены и Албании (Кавказской) ИИЭ доцент Рамиль Агаев рассказал о христианском наследии Кавказской Албании, фундаментальных теологических различиях между Албанской и армянской церквями, а также об исторической правде, которую армянские историки не смогли скрыть в своих источниках.

Ученый подчеркнул, что в исторических летописях, в том числе, в труде Мусы

Каланкатуклу приводятся факты, подтверждающие, что албаны приняли христианство задолго до армян, в то же время подчеркивается, что церкви принадлежат к абсолютно разным религиозным течениям. Рамиль Агаев отметил, что попытки армян присвоить памятники Карабаха и Нахчывана только лишь посредством письменности и алфавита противоречат международным принципам научных исследований: "Хотя после распада Албанского государства большая часть населения приняла ислам, материальное наследие албан, сохраняющих христианские традиции в лице Хачинского княжества, коренным образом отличалось от армянских памятников. В отличие от григорианских памятников, на поверхности албанских хачдашей и могил изображены символы древнего мировоззрения - Луна, Солнце и т.д. Имена, высеченные на большинстве надгробных памятников, расположенных на данной территории, также принадлежат не армянам, а историческим личностям албанского происхождения".

Попытки искажений и фальсификаций

Далее заведомо древней истории Азербайджана ИИЭ Рамин Ализаде выступил с докладом "Политика культурцида в современной Армении и Кавказская Албания", в котором он отметил, что самой большой ошибкой при изучении истории Кавказской Албании является исследование древней истории и культуры этого государства в контексте современных границ: "Этот подход - самый большой урон, который в советский период нанесли албановедению исследователи армянского происхождения. Изучение древней истории внутри современных границ на самом деле ведет к её искажению и фальсификации. Обнаруженные в ходе археологических раскопок артефакты, наземные историко-культурные и религиозные памятники, а также сведения, которые приводятся в письменных источниках, разоблачают эту ложь".

Ученый отметил, что близ турецкого города Ван на поверхности древней скалы обнаружено порядка 200 надписей (китабе), в ходе поездки в Турцию наши ученые удостоверились, что здесь есть надписи, сделанные на урартском языке: "В свое время некоторые из этих китабе, зарегистрированных во время экспедиций Иосифа Орбели и Николая Марра, были умышленно повреждены армянами, которые пытались стереть следы. Однако в научном обороте хранятся фотодокументы и первые издания этих текстов. В надписях, наряду с Албанским государством, параллельно перечисляются названия древних территорий, которые относятся к бассейну озера Гейча и Карабахскому региону".

В своем выступлении Рамин Ализаде подчеркнул, что упоминание названия Албанского государства в урартских клинописях уносит историю Кавказской Албании на многие века назад до принятия христианства и на корню разрушает попытки армян присвоить это наследие только лишь на уровне церквей.

На конференции с докладом "Борьба католиков Кавказской Албании против григорианизации албанских церквей" выступил ведущий научный сотрудник отдела истории Северного Азербайджана XIX-начала XX веков ИИЭ доцент Рамиль Нифталиев.

Он отметил, что, будучи коренным народом Кавказа, албаны оставили неизгладимый след в этногенезе и истории государственности азербайджанского народа. По признанию армянского католика Авраама, которое приводится в летописи "История албан", продолжил ученый, Албанский патриарший престол намного древнее армянского. Помимо этого, первые религиозные центры Албанского католикосата функционировали именно в исторических городах Азербайджана Габала и Чола (Дербент).

Развитие в неразрывном единстве

Затем на конференции с презентацией "Периоды культурного развития Кавказской Албании" выступил ведущий научный сотрудник отдела изобразительного, декоративно-прикладного искусства и геральдики Института архитектуры и искусства НАНА доктор философии по искусствоведению, доцент Тельман Ибрагимов, отметивший, что скульптурное искусство Албании охватывает первобытнообщинный период, античный период и период раннего средневековья. Философия появления статуэток связана с анимизмом, тотемизмом, концепциями защитной и симпатической магии (магии подобия), а в период раннего средневековья - с христианством и непосредственно с мировоззрением древних тюрков.

В ходе презентации Тельман Ибрагимов продемонстрировал, что обнаруженные в Мингячевире мотивы оленей, их детенышей и нападающего волка, которые относятся к скифскому периоду VII-VI вв. до н.э., повторяются примерно через две тысячи лет в ширванских памятниках XIII века. Ученый отметил, что этот неопровержимый факт доказывает, что, несмотря на смену исторических эпох и религиозных верований, художественные идеи в искусстве Азербайджана, в частности, периода Кавказской Албании, развивались в неразрывном единстве.

Подводя итоги конференции, президент НАНА академик Иса Габиббейли дал поручения, связанные с изданием материалов научной конференции и подготовкой комплексного Плана мероприятий НАНА, нацеленного на фундаментальное исследование наследия Кавказской Албании и организацию систематической научной борьбы против армянских фальсификаций.

Академик Иса Габиббейли подчеркнул, что для проведения исследований на уровне требований современной мировой науки в документе должен быть особо отмечен вопрос, связанный с обеспечением материально-технического оснащения археологических экспедиций. Наряду с этим, в качестве главных приоритетов необходимо указать подготовку и издание фундаментальных научных трудов, освещающих результаты исследований, а также публикацию научных статей в престижных международных журналах и доведение их до широкой общественности.

SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Historian: The Most Significant Mistake in Studying Caucasian Albania Is Examining Its Ancient History and Culture in the Context of Modern Borders

"The greatest blow dealt to Albanian studies by researchers of Armenian origin during the Soviet period was this approach. Studying ancient history within modern borders essentially means distorting and falsifying it. However, artifacts discovered through archaeological excavations, above-ground historical, cultural and religious monuments, as well as information contained in written sources, expose this falsification."

These remarks were made by Ramin Alizada, Head of the Department of Ancient History of Azerbaijan at the A.A. Bakikhanov Institute of History and Ethnology of ANAS, at a scientific conference held at the Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS) on the topic "Albanian Monuments in the Karabakh Territory of Azerbaijan: Historical Reality and Armenian Falsification."

The scholar emphasized that there are nearly 200 inscriptions on an ancient rock near the city of Van in the Republic of Türkiye, noting that during their visit they had observed inscriptions written in the Urartian language: "Some of these inscriptions, which had previously been recorded by the expeditions of Joseph Orbeli and Nikolay Marr in the historical area where the rock inscriptions are located, were deliberately damaged by Armenians at a later stage in an attempt to erase the traces. However, photographic documentation and the original publications of these texts have been preserved in scholarly circulation. Alongside the country of Caucasian Albania, these inscriptions also list other ancient place names associated with the Lake Goycha basin and the Karabakh region."

In his speech, Ramin Alizada noted that the mention of the country of Caucasian Albania in Urartian cuneiform inscriptions dates the history of Caucasian Albania to a period far earlier than the Christian era and fundamentally refutes claims by Armenians to appropriate this heritage solely within the ecclesiastical sphere.

Associate Professor Ramil Agayev: Historical Chronicles Confirm That Albanians Adopted Christianity Centuries Before the Armenians

There are numerous facts concerning the Christian heritage of the state of Caucasian Albania, the fundamental theological differences between the Alban and Armenian churches, as well as historical truths that Armenian historians have been unable to conceal even in their own sources.

These remarks were made by Ramil Agayev, Doctor of Historical Sciences, Associate Professor and Head of the Atropatena-Albania (Caucasian) History Department at the A.A. Bakikhanov Institute of History and Ethnology of ANAS, at a scientific conference held at the Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS) on the topic "Albanian Monuments in the Karabakh Territory of Azerbaijan: Historical Reality and Armenian Falsification."

The scholar emphasized that historical chronicles, including the work of Musa Kalankatuklu, provide evidence that the Albanians adopted Christianity centuries before the Armenians. At the same time, he stressed that the churches belonged to fundamentally different doctrinal traditions. The scholar noted that attempts by Armenians to appropriate monuments in Karabakh and Nakhchivan solely through inscriptions and the alphabet contradict international scholarly principles: "Although a large part of the population adopted Islam after the fall of the Albanian state, the material heritage of the Albanians who preserved Christian traditions, as exemplified by the Principality of Khachen, differs fundamentally from Armenian monuments. Unlike Gregorian monuments, Albanian cross-stones and funerary monuments feature symbols of the Moon, Sun and birds, reflecting elements of ancient worldviews. It can be seen that the names inscribed on the majority of funerary monuments in the area belong not to Armenians, but directly to historical figures of Albanian origin."

Academician Isa Habibbeyli: "The Claims Put Forward by Armenians Regarding the Monuments of Caucasian Albania Are Completely Groundless"

"Historical monuments are being subjected to artificial and crude interventions, and false inscriptions are being engraved on them. Genuine historical inscriptions were once stolen and taken to Yerevan, altered, and the original texts of the monuments were distorted. Even in recent times, these monuments have been deliberately damaged in an attempt to create a false impression that they allegedly belong to Armenian heritage. All this is yet another clear example of the groundless Armenian claims concerning the history of Caucasian Albania and historical falsification."

These remarks were made by President of the Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS), Academician Isa Habibbeyli, at a scientific conference held at ANAS on the topic "Albanian Monuments in the Karabakh Territory of Azerbaijan: Historical Reality and Armenian Falsification."

Academician Isa Habibbeyli noted that attempts by Armenians to portray scribbled inscriptions on monuments as dating back to ancient times clearly demonstrate that they have embarked on a course of falsifying not only ancient history but also the recent past.

Academician Isa Habibbeyli stated that following the liberation of the Azerbaijani territories from

occupation, archaeological expeditions had been organized by the Institute of Archaeology and Anthropology of ANAS and large-scale excavations had been launched in the area, while Azerbaijani scholars had begun to conduct in-depth and scientifically grounded research on Albanian monuments in accordance with the requirements of the period of independence:

"It is precisely the uncovering of these scientific truths that is causing serious concern on the Armenian side. For this reason, Armenian falsification has once again become active, and recently they have been putting forward artificial and groundless claims aimed at misleading the international community in an attempt to appropriate the ancient Albanian monuments located in the liberated territories of Karabakh and Eastern Zangezur."

The academician stated that the current situation places important and urgent tasks before Azerbaijani scholars. These tasks include responding promptly and decisively to every groundless claim put forward, as well as further deepening systematic and fundamental research on Caucasian Albania at the Academy.

The head of ANAS also stated that specialized departments studying the heritage of Caucasian Albania currently operate both at the Institute of History and Ethnology and at the Institute of Archaeology and Anthropology of ANAS. In addition, some time ago, online lessons on the ancient Albanian language were organized through the initiative of the Institute of History and Ethnology and with the organizational support of the Baku International Multiculturalism Centre. Such initiatives are of particular importance in terms of enabling new generations to gain an in-depth understanding of the true roots of their historical culture and preserving scientific truths.

Academician Isa Habibbeyli noted that he firmly condemns the claims put forward by the Armenian side regarding the monuments of Caucasian Albania located in the territory of Azerbaijan and rejects these statements as unscientific and unsupported by historical evidence.

Associate Professor Farhad Guliyev: Systematic and Deliberate Crimes Were Committed Against Azerbaijan's Heritage During the Occupation

"During the occupation, systematic and deliberate crimes were committed against Azerbaijan's heritage. One of them was the attempt to link settlements dating back to the Bronze Age and earlier periods, as well as kurgans, to the ancestors of Armenians through so-called archaeogenetic studies, thereby creating a false perception that Armenians were allegedly the earliest inhabitants of the region."

The second was the policy of forcibly altering the architectural details of Albanian temples and monasteries dating from the Christian period and completely Armenianizing them in religious and cultural terms. The third was the complete destruction of mosques and cemeteries belonging to the Azerbaijani people, or, where

monuments could not be destroyed, portraying them as the heritage not of Azerbaijanis but allegedly of other Muslim peoples, particularly as part of Iranian cultural heritage."

These remarks were made by Farhad Guliyev, Director of the Institute of Archaeology and Anthropology of the Azerbaijan National Academy of Sciences

(ANAS), PhD in History and Associate Professor, at a scientific conference held at ANAS on the topic "Albanian Monuments in the Karabakh Territory of Azerbaijan: Historical Reality and Armenian Falsification."

The scholar emphasized that Azerbaijani archaeologists have already launched extensive research in the Khojavand, Kalbajar and Aghdara districts. In particular, archaeological excavations carried out at the palace complex of the Albanian princes within the State Historical and Architectural Reserve in the village of Tugh, Khojavand District, as well as at Ancient Albanian Christian Monuments No. 2 and No. 3 in the area and in the villages of Hadrut and Chanagchi, make it possible to expose Armenian falsifications through scientific evidence.

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Ариф Гашимов, Джамиль Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 1000